

Upravništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Izdatništvo: Ljubljana, Pucničjeva ulica 5.
Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24
Podružnica: Novo mesto, Ljubljanska cesta 42
Računi: za Ljubljansko pokrajino pri pošto-
čkovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje
Italije: Servizio Conti Cor. Post. No. 11-3118
IZJAVLJENJE: ZASTOPNIK za oglaševanje št. 1.
Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka
Naročnina: mesečno Lr. 18,-
in letno Lr. 180,- s ponedeljskim
izdankom Lr. 36.50.
Uredništvo:
Ljubljana, Pucničjeva ulica št. 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24.
Rokopisi se ne vračajo.
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pub-
blicità di provenienza italiana ad estera:
Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Odbiti sovražni napadi na tuniškem bojišču

Ojačena izvidniška delavnost na fronti pri Sirti

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil 28. decembra naslednje 947. vojno poročilo:
Ojačena delavnost izvidniških oddelkov na fronti pri Sirti.
Na tuniškem odseku so bili odbiti krajevni napadi, ki jih je sovražnik podvel proti našim prednjim postojankam. V letalskih dvo bojih so nemški lovci sestrelili eno sovražno večnamotno letalo.
Nemško letalstvo je učinkovito bombardiralo letališča v Alžiru in pristaniške naprave v Boni.

Med sovražnim poletom nad luko v Sfaxu je protiletalska obramba zadelala eno letalo, ki je strmoglavilo r plamenih.
Izgube angleškega in ameriškega letalstva
Lizbona, 28. dec. a. Neko zavezniško uradno poročilo javlja, da je angloameriško letalstvo izgubilo v Francoski severni Afriki od začetka operacij do danes 114 letal, izmed katerih jih odpade na ameriško letalstvo 59.

Veličasten pogreb Giulia Barrelle

Priazstvovali so mu najvišji zastopniki oblasti in Stranke

Milan, 27. dec. s. Pogreb viteza velikega križa Giulia Barrelle upravnega ravnatelja lista »Popolo d'Italia«, ki je bil davi, je bil svečano izpričanje ganjene solidarnosti celotne družine revolucionarstva lista, kakor tudi oblasti in milanskih fašističnih prvakov ter tovarišev mestnega tiska. Obilica cvetja je spremenila v veličasten kraj mrti-
sko sobo, kjer so smrtne ostanke pokojnega stražile Črne srce liste in fašistična skupina »D'Annunzio«. Iz hiše »Popolo d'Italia« je krenil ob 9.15 sprevoz v župno cerkev San Babile. Krsto so častno pozdravila zastopstva Vojске in Milice z orožjem, z rimskim pozdravom pa jo je pozdravila množica, naka je bila položena na voz, ves poln cvetic.
Na čelu spreveda so bili dr. Mezzasoma kot zastopnik ministra za ljudsko kulturo, prefekt, senator Manillo Morgagni, podžupan Viani, tovariš Zerbi, pokojnikov osebni tajnik, kvestor, komendant Labus in komendant Stabba. Pred mrtvaškim vozom so nosili vence med njimi Ducejev venec ter venca nacionalnega direktorja Stranke

in občine. Na čelu je prapor zveze Fašijev, prapori Fašija prvenca in pokrajinskih skupin, prapor »Popolo d'Italia« in množica delavstva ter uradništva. Za mrtvaškim vozom je avangardist nosil odlikovanja pokojnega.

Sledili so vdova, sinovi in sorodniki, nato pa podtajnik Stranke Ravasio in direktor »Popolo d'Italia« Vito Mussolini ter skupine zastopnikov oblasti in prvakov, med katerimi sta bila zvezna tajnika iz Milana in Novare, župan iz Roviga kot zastopnik prefekta in glavnega urednika ter celotno uradništvo »Popolo d'Italia«.

Sprevoz je prispel do cerkve, ki je bila vsa v žalnem in kjer so duhovniki opravili pogrebne molitve. Tovariši so se nato strnili okrog krste in podtajnik stranke Ravasio je odredil fašistični obred poziva. Med ganjenostjo navzočih je odmevala himna »Giovinezza«, ki jo je igrala fašistična godba »Aldo Sette«. Ob spremstvu svojcev so krsto odpeljali v Rovigo, kjer je bila položena v družinsko grobnico.

Zahvalni dar rumunske pravoslavne cerkve kralju in maršalu Antonescu

Bukarešta, 27. dec. s. Obnavljajoč staro rumunsko tradicijo je rumunski patriarh podaril letošnji »križ zmage« kot zahvalni dar rumunske pravoslavne cerkve kralju in komandatorju države. Obred izročitve križa kralju je bil v kraljevi palači v Bukarešti ob navzočnosti kraljice matere, dvora in najvišjih dostojanstvenikov cerkve. Patriarh Nikodem je rekel, ko je izročil vladarju »križ zmage«, ki je čudovita mojstrovina v zlato in sijajno delo zlatarjev iz Firenc, da hoče biti križ simbol dokončne zmage in blagoslov cerkve za rumunske vojske, ki se bore proti temnemu sovražniku z vzhoda. Mi se borimo v pravični vojni, je zaključil patriarh. To je sveta vojna za obrambo vere. Zmagal bo tisti, ki veruje v Boga.
Kralj Mihail je odgovoril patriarhu in izjavil med rugim: Z vero v krščanstvo je

mojemu narodu uspelo in bo vedno uspelo premagati vse nevihte in najhujše preizkušnje. Tudi v tem resnem trenutku, ki ga preživljamo, daje vera prednikov mojo. mu narodu vedno zavest pravičnosti njegove stvari in neomajno zaupanje v bodočnost. Rumunski narod ve, da ni potegnil meča, da bi napadel, temveč, da bi se branil, ko se na njegove krščanske želje sporazumevanja odgovorilo s vpadom v dve dragi pokrajini, ki sta bili iztrgani materi domovini ter nato s grožnjami, ki je spravila v nevarnost naš narodni obstoj. V skladu s krščanskim naukom naš narod na sovražstvo ni odgovoril s sovražstvom, temveč je ostal trden in odločen v obrambi svojih svetih pravic.

Enaka svečanost je bila v predsedništvu ministrskega sveta, ko je bil »križ zmage« izročen maršalu Antonescu.

Špansko-portugalsko prijateljstvo

Madrid, 27. dec. s. Po obisku zunanega ministra Jordana na Portugalskem, so bile izmenjane poslanice med predsednikom Carnonom in generalom Francom. V njih oba državna poglavarja znova potrjujeva prepričanje, da bo tesno prijateljstvo med obema državama ojačalo mednarodno politiko polotoka in dalo plodne uspehe.

Američani kršijo

portugalsko nevtralnost

Lizbona, 27. dec. s. Velike skupine severnoameriških letal so danes preletele portugalsko obalo v smeri proti jugu. Nekatera letala so preletela portugalski zračni prostor. V Villa Donde na Severnem Portugalskem, je moral neki ameriški dvomotorni zasilnik pristati. Pilot je bil interniran.

Komunistično ravnanje v Agentini

Buenos Aires, 27. dec. s. Kalles Ibarguren, predsednik komisije za argentinsko kulturo je dopisniku lista »El Cabille« v razgovoru izjavil, da državni grozi vedno bolj naraščajoča komunistična propaganda. Zatrudi je nadalje, da je sedanja vojna vojna med komunizmom in fašizmom in da liberalizem nima nobene bodočnosti več ter je dokončno premagan.

Galilejeve proslave v Švici

Curich, 27. dec. s. Akademik Italije Francesco Severi je na povabilo švicarske družbe za razvoj kulturnih in gospodarskih odnosov z Italijo proslavil na curiški tehniški Galileje, v Baslu pa je predaval o Galileju v umetniški dvorani. Obe proslavi sta zelo uspešni.

Žrtve potresa v Turčiji

Carigrad, 24. dec. s. Žrtve potresa v Erbanu, Toki in Niksi so se izkazale k sreči manj številne, nego so prvotno mislili. V Erbanu so našli 418 mrtvih in 480 ranjenih, v Niksi 53 mrtvih in 120 ranjenih. Potres je 2155 hiš popolnoma porušil, med njimi 1654 v Erbanu. V Niksi je 410 popolnoma porušeni in 450 delno prizadeti hiš. V drugih krajih je bilo 14 hiš popolnoma porušeni, 40 pa delno. Prebivalstvo krajev, ki so trpeli zavoljo potresa, so začelo spraviti v barake in taborišča. Telefonske in železniške zveze so obnovili.

Carigrad, 27. dec. s. Preteklo noč so čutili tudi v Carigradu močan potresni sunek, ki je napravil hudo škodo v Niksaru, kjer se je zrušilo 160 hiš, 111 hiš pa je bilo poškodovanih.

Prepoved pošiljanja monopolnih predmetov v tujino

Rim, 24. dec. a. Uradno se objavlja, da je prepovedano pošiljati v inozemstvo v pisnih ali vzorcih brez vrednosti ali poštinih paketih tobak, cigare in cigarete ter druge monopolne predmete, kar velja tudi za racionalizirane vrste blaga, razen v primeru posebnega dovoljenja. Kdor se ne bo ravnal po teh predpisih, se bo moral zagovarjati pred oblastjo, odposlano blago pa bo zaplenjeno. Ostale podrobnosti o pošiljanju paketov v tujino bodo zainteresirani zvedeli pri poštini uradih.

Razširjenje obsednega stanja v Iranu

Ankara, 25. dec. a. Iz Teherana prihajajo vesti, da je bilo obsedeno stanje razširjeno na vso državo in sicer zaradi hudih nemirov, do katerih je prišlo v zvezi s pomankljivo razdelitvijo sladkorja in pšenice, ki jo je objavljala vlada. Pristopni prehranjevalni uradi so objavili zaradi pomirjenja prebivalstva, da izvirajo vse te težave zaradi ovir v prometu, ki postajajo zmerom bolj kritične.
Tudi v Libanonu se položaj ni zboljšal, ker so tamkaj po nekaj tednih, odkar je bil uveden nov vojni davek, začeli pobirati nove davke na dohodke, ki bodo zadeli predvsem male trgovce in obrtnike ter namestečnike.

Končno javljajo iz Egipta, da je že nekaj časa vres trgovski promet skoraj popolnoma ukinjen, ker so vse ladje zasegale za prevoze za vojaške namene. Vsi protesti proti tem ukrepom so ostali brez uspešni.

Nove omejitve v Ameriki

Buenos Aires, 24. dec. s. Po vesteh iz Washingtona je bila vlada zaradi naraščajočih potreb za vojsko in zaradi obveznosti po zakonu o posojilih pristojna za prihodnje leto znova zmanjšati civilno porabo žita in masloč. Nadalje je bilo odredeno, da se morajo strogo racionalizirati konzervirani proizvodi, katerih ogromne zaloge so skoraj čisto izčrpane.

Buenos Aires, 24. dec. s. Odredbe v Zedinjenih državah, po katerih je treba zelo omejiti obratovanje motornih vozil, so začeli 7 milijonov zasebnih avtomobilov, ki so jih morali umakniti iz prometa v noči od 19. na 20. t. m. Z uveljavljenjem tega ukrepa se je popolnoma spremenila zunanja slika pouličnega življenja v New Yorku, kjer sedaj razpoložljiva prevozna sredstva niso več zadostna za normalne potrebe prebivalstva.

Občutne sovjetske izgube ob Donu

Med Volgo in Donom je bilo uničenih 59 sovjetskih oklopnih voz
Uspešni letalski napadi — Vsi sovjetski napadi odbiti

Iz Hitlerjevega glavnega štana, 27. dec. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:
Na področju Tereka so se razbili ponovni sovražni napadi. Med temi in včerajšnjimi uspešnimi obrambnimi boji med Volgo in Donom ter v velikem loku Dona je bilo uničenih 59 sovjetskih oklopnih voz. V budih letalskih napadih, pri katerih so sodelovali tudi italijanski in rumunski letalci, je sovražnik prav tako utrpel visoke izgube.

V srednjem odseku fronte so bili krajevni napadi sovražnika proti nemškim postojankam zavrnjeni.

Jugovzhodno od Ilmenskega jezera je sovražnik ponovno napadel, vendar so bili vsi napadi, čeprav jih je podpiralo letalstvo in oklopni oddelki, v hudih borbah in deloma v protisunkih odbiti.

Na fronti ob Lednem morju so strmoglavila letala z dobrim učinkom napadala pristaniške naprave pri Ribškem polotoku in v Murmansku.

V Libiji ojačeno obojestransko izvidniško delovanje.

Krajevni napadi sovražnika proti našim bojnim predstajam v Tunisu so bili zavrnjeni, v protisunkih pa pridobljeno nadaljnje ozemlje. Strmoglavna in bojna letala so v nizkih poletih prizadela sovražni-
ko občutne izgube.

Uspešni nemški in zavezniški protinapadi ob Donu

Berlin, 26. dec. Današnje dodatno nemško poročilo javlja, da se sovražnik na nobeni točki ni posrečilo doseči kakšnega omembe vrednega uspeha. Čeprav je uporabil velike sile, ni mogel prodreti nemških in zavezniških postojank, marveč je bil na

različnih mestih prisiljen umakniti se na svoje druge postojanke. Novi poskusi za dosego določenih taktičnih in strateških ciljev so sovražnika veljati znatnih žrtv, med drugim je izgubil tudi 71 oklopnih voz.

Zlasti hudi so še vedno boji med Donom in Volgo, kjer je nastopil nenaden padec temperature. Od včeraj beležijo povprečno 20° pod ničlo. Od tega dne dalje tudi neprestano divjajo snežni meteži, vendar so se nemške in zavezniške čete ustavljale izredno žilavo, v nekem odseku pa so napravile protinapad ter osvojile neki kraj. Tudi ob srednjem Donu so se ponosrečili sovjetski napadi. Oklopni oddelki, ki so se bili vkinili v nemške postojanke, so bili poginani nazaj, pri čemer je bilo 12 oklopnih voz onesposobljenih za nadaljnje gibanje. Iz Stalingrada je ena divizija rdečih strelcev izvršila napad, pa je bila takisto odbita.

O vseh teh bojih poroča vojaški sodru-
dnik DNB: Ako se v splošnem ne more trditi, da je prišlo do bistvene izpremembe v položaju na bojiščih, se lahko mirne duše poudarja, da se je nemška obramba odlično obnesla. Pomoč, ki neprestano doteka na vzpostavljeno fronto ob srednjem Donu, je stabilizirala odpor ter pokazala tehnično in moralno premoč zavezniških vojsk. Že 40 ur zavezniške divizije ne zadržujejo z uspehom samo silovitih sovražnih napadov, ki se vrše brez prestanka ob podpori velikih množic oklopnih oddelkov, marveč tudi same prehajajo na raznih točkah v protinapade in odbijajo napadalce. Sovjetski napadi so bili izvršeni tudi z močnimi kolonami oklopnih voz.

Drug važni činitelj je močna podpora,

ki jo imajo zavezniki v svojem letalstvu. Odkar so se vremenske okoliščine zboljšale, je letalstvo ob srednjem Donu in v srednjem odseku v položaju, da noč in dan brez prestanka napada sovražnika z izredno učinkovitostjo.

Uradno poročilo madžarskega glavnega štana javlja, da so udarniki šopronjske legije v donskem odseku izvršili niz napadov proti močno utrjenim sovjetskim postojankam. Po hudih borbah se je Madžarom posrečilo uničiti 59 sovražnih utrd. Pri tem so ujeli mnogo sovražnikov ter zaplenili mnogo orožja in streliva. Sovražni poskusi za napadalo izvidniško delavnost so bili onemogočeni s pazljivostjo madžarskih čet, ki so sovražniku prizadele hude izgube.

V karelskem odseku so v zadnjih 24 urah finske čete preprečile dva sovjetska poskusa za prodor, ki so ga hoteli izvesti sovjetske pehotne čete. V nekem drugem odseku je topniški ogenj razpršil sovjetsko enoto, ki se je zbirala, da pride v napad. Na fronti pri Anusnu na bregu Oneškega jezera so finske čete v protinapadu razpršile sovjetske oddelke. Na fronti v vzhodni Kareliji je finski topništvo v južnem odseku razpršilo sovjetski oddelki, ki je napadal finske postojanke. Pri Rukajerviju so sovjetske čete po izdatni topniški pripravi napadle z veliko silo prednje finske postojanke, bile pa so odbite z velikimi izgubami. V odseku v Uhtuji je sovjetska četa prešla preko zamrznjenega jezera in hotela izvršiti iznenaden napad, napadalec pa so bili pravočasno odkriti ter skoraj popolnoma uničeni v koncentriranem ognju topništva in pehote. Preostali napadalec so se jadrno vrnili preko ledu na svoje izhodišče.

Japonski letalski napadi na Čungking

Čangkajskova protiletalska zaščita brez moči

Tokio, 28. dec. s. Agencija Domei poroča, da so japonske letalske sile izvršile napadale polete proti vojaškim napravam v Čungkingu. Na kitajskem letališču je bilo uničenih 10 sovražnih letal. Med napadom sovražno protiletalsko topništvo ni nastopilo, pa tudi letalstvo se ni dvignilo proti napadalcem, tako da so vsa japonska letala brez poškodb vrnila na svoje izhodišče.

Tokio, 28. dec. s. Eden izmed vojnih poročevalcev agencije Domei javlja z nekega japonskega oporišča v Birmi, da je letalski kapetan Mijamaru, ki se je udeležil japonskih poletov nad kitajsko letališče v Jumanu severozapadno od Kunginga, izjavil, da je sovražna zaščita popolnoma onesposobljena za vsako obrambo in da se je samo eno letalo dvignilo nasproti japonskim letalskim silam. Kapetan Mijamaru je dodal, da so vremenske prilike izvrstne ter da so bili cilji izredno jasno vidni. Sovražno protiletalsko topništvo je bilo tako izmenadeno z bliskovitostjo japonskega napada, da so japonska letala lahko brez težav in v opasnosti bombardirala letališča, tamošnje naprave in letala na tleh.

Letalski napad na Kalkuto

Bangkok, 28. dec. s. Iz Novega Delhija poročajo, da so japonska letala danes v prvih ranih urah izvršila polet nad Kalkuto. Po uranih angleških poročilih so japonske bombe povzročile nekoliko požarov.

Japonski poziv Indijcem

Tokio, 26. dec. s. Japonska letala so preletela pokrajine jugovzhodne Indije in metala letake z nasveti za civilno prebivalstvo.

Odbit napad angleških letal na Bangkok

Bangkok, 28. dec. s. Sovražna letala, ki so poskušala prošno noč izvršiti napad na Bangkok in okolice, so bila prisiljena umakniti se proti zapadu. K begu jih je prisililo zlasti silovito delovanje protiletalskega japonskega in tajskega topništva. Sovražna letala so metala bombe in obstreljevala kraje s strojnimi. Med civilnim prebivalstvom je bilo 10 oseb ranjenih.

Velik požar v Blagoveščensku

Tokio, 28. dec. s. Kakor poroča »Tokio Osaika Šimbun« iz obmejnega pasu med Rusijo in Mandžurijo, je 26. decembra izbruhnil velikanski požar v stanovanjskih delih mesta Blagoveščenska. V tem delu mesta leže tudi vojaške barake. Požar je trajal vso noč. Kolikor se je moglo videti z južnega brega reke Amur, je požar povzročil znatno škodo.

Kakšen mir je potreben

Himmlerjevo glasilo o potrebi borbe za pravičen mir

Berlin, 23. dec. V tujakajšnjih političnih krogih zbujajo posebno zanimanje uvodnik Himmlerjevega glasila »Das Schwarze Korps« List piše o tako zvanem miru in navaja, da po prav na dneve ob nastopu zime predniki današnjih Nemcev navadno podajali obračun svojega dela v preteklosti in si začrtali smernice za nadaljnje delo, pri čemer so si obljubili, da bodo še bolj pognili in bolj zvit, da bi tako čim bolj poskrbeli za blaginjo lastnih plemen in za njihovo obrambo proti zvernam in ljudem. Poglavarji so se nato sestali, da bi se pogovorili o tem, kar bi danes imenovali organizacijo miru. Pogovori so se sukali o najprimernejših sredstvih za zagotovitev skupne obrambe in o razvoju lastnih sil. Skupnost je bila tem jačja in mir tem bolj varen, prav tako tudi varno življenje ženskih in otrok, zavarovana posest lovskega ozemlja in orožja, kolikor jačja je bila skupnost. Prav dobro so vedeli, da pomeni mir moč, silo in varnost. Življenjske izkušnje so jih naučile, da morajo biti močni prav zaradi ljubezni do miru.

Narodi, ki so v začetku nemške zgodovine izginili po dolgih borbah in o katerih ni ostalo niti ime, so šli na bojišče in se borili prav do zadnjega moža, pač iz ljubezni do miru. Vedeli so namreč, da je samoni miri resničen, ki si ga pridobiš z orožjem v roki, ne pa oni, ki velja strahopetcem, neoboroženim in sužnjem, ki ne morejo nič izgubiti in ki kvečjemu menjajo gospodarja.

Tako so bile v zgodovini dolge dobe miru in je bil mir vseh mir močnih ter je trajal toliko časa, dokler se ni porušilo ravnotežje med močnimi in šibkimi. Vselej, ko so ljudje poskušali zamenjati mir moči z mirom, ki bi se opiral na filozofska in moralna načela, je trajal samo

toliko časa, ki je bil močnemu potreben, da se je medtem boril drugod.

L. 1919 je bilo mnogo Nemcev, katerim ni mir pomenil nič drugega kakor mirno in udobno življenje. Veseli so že bili, ako jim ni bilo več treba misliti za usodo svojcev na bojišču. Prav malo jih je brigalo, ali so bili napori štirih vojnih let zaman, da sta dva milijona nemških vojakov padla zaman in da so se bataljoni Senegalcev vznezdili ob Renu, kakor jih tudi ni brigalo, da bi mogel sovražnik sistematsko izkoristiti vso Nemčijo. Mislili so kvečjemu, da bo sovražnik odvzel bogastvo in industrijskim magnatom in bogatim veleposelnikom. Rečeti, ki nič nima, ne bo mogel ničesar vzeti. Tako je mislila ogromna večina. Mir za vsako ceno ni bil torej veliko zlo; tem slabše za bogataše, ki bodo morali plačati, in za oficirje, ki bodo brezposelni. Glavno je, tako so mislili ti ljudje, da se gospodarsko življenje zopet obnovi, glede kolonij pa so menili, da itak niso mnogo koristile in da bi onih nekaj zabojev banan tudi brez njih lahko prišlo na trg. Nič jim tudi ni bilo za nemško trgovsko brodogoj. Bodo vsaj graditelji ladij, tako so ti ljudje mislili, zapustili svoje udobne palače in si najeli skromna stanovanja. To prav lahko žrtvujemo, ako bo v zameno narodu končno zagotovljen mir.

Ta račun se je zdel precej točen, toda kmalu so ljudje spoznali, da so se zmotili. Vsi brez razlike so morali plačati svoj delež zaradi izgubljene vojne. Demokrati, socialisti, komunisti ali narodni socialisti — vsi so se morali odpovedati blaginji in delu, vsi so morali stradati in skromno živeti, ter plačevati zelo visoko odkupnino za mir. Izkušnja nas je tako izučila, da se ni moglo odreči narodni skupnosti, da ni miru za poedina, da poedinec ne more

sklepati miru na svoj način in da kolikor šibkejši je kdo, tem manj je sovražnik pripravljen pogajati se.

S to bogato izkušnjo smo vstopili v to novo vojno, da bi si končno z orožjem v roki izvajali resnični mir. In če sedaj ob prehodu v zimo govorimo o miru, govorimo o njem tako, kakor so govorili naši davni predniki, namreč o miru močnih. V svoji mirovni poslanici nam vsemogočni in večni Bog po božičnem angelu govori, da si ljudje zaslužijo svojo mirno borbo. (Il Piccolo.)

Dr. Göbbelsov

božični govor

Berlin, 24. dec. s. O priliki 4. vojnega božiča je imel propagandni minister dr. Göbbels svoj običajni božični govor, v katerem je med drugim poudarjal, da Nemci v svoji zgodovini še nikoli niso prebili božiča tako daleč drug od drugega kakor v letošnjem letu. Sin je na vzhodni fronti, oče na zapadu, brat na ledenem severu, prijatelj v afriški puščavi, a na vseh morjih križarijo nemške vojne ladje v borbi za naš obstoj. Vojna, je nadaljeval minister, je trda stvar. Nima nobenega obzira ne za ljudi ne za njihove osebne želje. Bije se za velik cilj, ki ga je mogoče doseči le tedaj, če se ji vse podredi, in dejansko živimo, delamo in se brijemo skoraj tri leta in pol pod njeno ukazovalno nujnostjo.

Potem ko je dr. Göbbels poveljal nesmrtno vrlino bojevnikov in se spomnil s spoštovanjem padlih vojakov, je dodal, da velja v tem trenutku zahvala naroda posebno staršem, vdovam in sirotam padlih junakov. Prehajajo na notranjo fronto, je poudaril, da vojak, ki na fronti izpostavlja prvi sovražniku, nima potrebe, da bi gledal nazaj. Njegov hrbet ščiti vojska delavcev, kmetov in tvorcev duha, v posebni meri pa nemške žene. Fronta in domovina, je dejal, predstavljata borečo se in delujočo enoto, ki brani s hrabrostjo in odločnostjo svoj obstanek. Prisilili so nas v to vojno in se bomo trdo držali do zmagovitega konca, izkoristit ćemo vsega naroda. Tu je dr. Göbbels prosil Boga za varstvo Hitlerja in nemškega naroda. Skozi borbo in delo, skozi zmago in mir, je naša izpoved vere v božični noči l. 1942. Ze se zaznava svetla doba. Da jo dosežemo, je zaključil minister, se moramo boriti in žrtvovati, toda nekoga dne se bo pojavila pred nami. Gre samo za čas, potrpljenje, pogum, bistrovidnost in zaupanje v trdnost naših duš in vrlino naših dragih.

Odmevi Darlanovega umora

Tanger, 27. dec. s. Agencija Reuter poroča iz Alžira, da je francoski imperialni svet za Severno Afriko uradno določil generala Girauda za naslednika admirala Darlana v svojstvu Visokega komisarja za francosko Severno Afriko in glavnega poveljnika njenih kopnih, pomorskih in letalskih sil. General Bergeter je bil imenovan za pomočnika visokega komisarja.
Iz vseh vesti, ki jih je objavila angleška poluradna agencija se jasno vidi, da je bit umor Darlana, katerega je organizirala in izvedla Intelligence Service, izvršen z odobrenjem washingtonske vlade, ki se je hotela, potem ko ga je izrabila, samo osvoboditi izdajalskega admirala. Treba je omeniti, da je predsednik Roosevelt, ko je odgovarjal na kritike zaradi položaja, ki je nastal v francoski Severni Afriki po zaslugi generala Eisenhowera, ki se je bratil z admiralom Darlanom, odgovoril, da ni treba pripisovati sodelovanja Eisenhoweru in Darlanu preveliko važnost, kajti to sodelovanje je bilo samo začasno in bi se ob primernem času nehalo. Očitno je Intelligence Service tolažil misel predsednika Zedinjenih držav.

Sestanek učiteljskega zbora Glasb. Matice

Te dni je komisar Glasbene Matice prof. dr. Attilio Budrovich zbral ves učiteljski zbor Glasbene Matice, ki ga tvorijo kakih 30 profesorjev. V spremstvu komisarskega odposlanca sta bila predsednik Glasbene Matice dr. Ivan Žirovnik in rektor Glasbene akademije prof. Betetto. Slednji je kot ravnatelj šole Glasbene Matice naslovil prisrčen pozdrav odposlancu. Vsega komisarja ter izrazil svoje zadovoljstvo, ker je bil ta posel poverjen osebi globoke izobrazbe ter obdarjeni z duhom razumevanja. Nato je p. zdravil vsem dobro znanega novega predsednika, čigar ime je zvezano že kakih 50 let z življenjem Glasbene Matice, saj je bil novi predsednik najprej gojenec zavoda, nato član odbora in kasneje tudi podpredsednik.

Nato je povzel besedo prof. Budrovich, ki je izrekel čestitke in najboljšje želje Nj. Ekse. Visokega komisarja učiteljskemu zboru ter ga obvestil o pomoči, ki jo je v

Imenovanje komisarja za občino Horjul

Ker se je pokazala potreba za razpust redne občinske uprave v Horjulu ter za imenovanje novega izrednega komisarja, odreja Visoki komisar na temelju čl. 3 Kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XXI. št. 291 naslednje:

Čl. 1. Redna občinska uprava v Horjulu se razpušča.

Čl. 2. Za izrednega komisarja omenjene občine se postavlja Stanovnik Filip.

Okrajni komisar v Ljubljani se pozna, da izvrši pričujoči odlok.

Božičnica industrijskih in trgovskih nameštencev

Kolektivna pogodba o božičnici in minimalni plači nameštencev, zaposlenih v industrijskih in obrtnih podjetjih, določa, da se izplača nameštencem v teku meseca decembra 1942 božičnica v višini zadnje enomesečne plače, v kolikor jo podjetje v obliki trinajste plače še niso izplačala:

V božičnico se vračunajo do višine odgovarjajočega zneska izredni prispevki, ki jih je podjetje že dalo po 30. juniju 1942. Nameštencem, ki niso bili zaposleni pri istem podjetju vse leto, se izplača božičnica v obliki tolikih dvanajstin od zadnje mesečne plače za vsak celoten mesec službe, pri čemer se v korist prizadetega računa za vsak mesec opravljene službe čas nad 15 dni kot cel mesec.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Torek, 29. decembra, ob 16.30: Gradbenik Solnes, Red Torek.
Sreda, 30. decembra, ob 16.30: Oče, Red B.
Četrtek, 31. decembra, ob 16.30: Ples v Trnovem, Izven.

H. Ibsen: Gradbenik Solnes. Drama v treh dejanjih. Osebe: Solnes — Levar, Alina — Marija Vera, Hilda Wanglova — Milica Ukmar-Boltarjeva, dr. Herdal — Rastresen, Knut Brovik — J. Kovč, Ragnar Brovik — Verdonik, Kaja Foslijeva — Simčičeva. Režija — Marija Vera.

OPERA

Torek, 29. decembra: zaprt.
Sreda, 30. decembra: ob 16: Seviljski brivec, Red Sreda.
Četrtek, 31. decembra, ob 16. uri: Slep miš, Opereta, Izven.

Nova vzporeditev v Operi. V sredo bo premiera Puccinijeve enodejane »Sestra Angelika« in Beethovnova 7. simfonija, pod taktirko dirigenta Neffata. Glavne partije: Heybalova, Poličeva, Golobova. Režija in scena: R. Primožič. Koreografija VII. simfonije je člana Maksa Krbosa, ki bo debutiral s tem delom kot koreograf. V njem bo tudi kot pesalec nastopil s svojo ženo Ireno. Kot solisti pečejo še: Bravničarjeva, Japljjeva, Remškarjeva in Pogacar.

Iz Srbije

Macedonski kmetje se organizirajo. V razgovoru, ki ga je imel generalni tajnik bolgarske kmetijske zveze s sofijskimi časniki, je dejal, da je organizacija kmetke, ga prebivalstva v novo priključenih krajih v polnem teku. V skopljanskem okrožju obstoja že 18 kmetijskih okrožij, v katerih je včlanjenih 40.000 kmetov, v bitoljskem okrožju pa so organizirani 4 okrožja z 12.000 člani.

Župni urad v Skopju sporoča vsem, ki hočejo imeti od njega kakršne koli listine, da je župni arhiv ob razsulu Jugoslavije pogorel. Zato naj stranke, ki potrebujejo dokumente od škopskega župnega urada, pri župni uradih izpolnijo posebne formulare, ki jih naj podpiše dva priči in te formulare pošljejo v Skopje, kjer bodo služili kot temelj za izdajanje listin.

E. I. A. R. — Radio Ljubljana

Parliamo l'italiano

Schema della XI. lezione che verrà tenuta dal prof. dott. Stanko Leben, mercoledì, il 30 dicembre 1942-XXI, ore 19.

Tu natisnjeno besedilo je samo ključ za vse one, ki sledijo pouku italijanske po radiu. Italijanske ure so na sporedu ob ponedeljskih in sredo začetnikih, ob petkih pa za one, ki imajo že gotovo predznanje, vedno ob 19. uri.

LEZIONE UNDICESIMA

Metafore animalesche

Se siamo tardi d'ingegno, ci chiamano buoi; se sudici e corpulenti, porci; se villani e selvatici, —; se ignoranti, asini. Chi ripete i discorsi altrui è un papagalio; chi riproduce le altrui azioni è una scimmia; chi esercita un poco di usura a sollievo dei disperati, è una sanguisuga. Piatte le distrazioni? vi dan dell'allocco. Siete uomo di tutti i colori? vi dicono camaleonte. Siete astuto? oh che volpe! Siete vorace? oh che lupo! Oh che talpa, se non vedete le cose più chiare! Oh che mulo, se siete pertinace! Oh che gufo, se abortite la luce della verità! La donna fraconda è vendicativa è una vipera, la volubile è farfalla, civetta la lusinghiera.

Ma qui, osserverà taluno, non si tratta

che di qualità viziose. Oh!... la forza con generosità (e anche senza) ha l'eterno suo modello nel leone. La fedeltà e l'amicizia hanno per tipo inevitabile il cane. Gli amanti teneri si dicono colombe; l'ingenui sublimi aquile; i buoni poeti cigni. Chi ha acuto l'occhio della mente, viene paragonato alla linca; l'uomo mansueto si onor col titolo di agnello; chi fa risparmio per i futuri bisogni, si chiama provvido come la formica; perfino l'eclettico è un'aape che succhia il miele da ogni fiore. Insomma stimo cravo chi mi sa trovare un individuo solo che in bene o in male, non rassomigli a tre o quattro bestie almeno.

(Giovanni Rajberti)

ESERCIZIO

Traducete: Ta pisalni stroj (macchina da scrivere) je (costare) predrag. — Preveč besed rabijo (usare). — Kako dolgočasno (noiso) je ta revija! — To jabolko je še premalo zrelo (maturo). — Z nikomer ne izgovorjajo. — V tem mestu je preveč odvetnikov (avvocato). Kaj ti je? Ali si bolan? — Nisem; kakaj? — Zelo rdeča lica (guancie) imaš in celo (la fronte) zelo vroče. — To vino mi (mi) ne ugaja (piacere); presladko je.

Gospodarstvo

Zunanja trgovina Hrvatske

V Zagrebu so bili objavljeni podatki o zunanji trgovini Neodvisne Države Hrvat. ske za gospodarsko leto 1941/42, to je za čas od 1. oktobra 1941 do 30. septembra 1942. V tem času je znašal izvoz Hrvatske 1.191.000 ton v vrednosti 3494 milijonov kun. Od celotnega izvoza je odpadlo na izvoz v Italijo 683 milijonov kun ali 57,6%, na izvoz v Nemčijo 2012 milijonov kun ali 3,1%, na izvoz v Srbijo 337 milijonov kun ali 9,7%, na izvoz v Švico 104 milijona kun ali 3%, na izvoz v Madžarsko 89 milijonov kun ali 2,5% in na izvoz v Rumunijo 39 milijonov kun ali 1,1%.

V tem času je znašal celotni uvoz 643.000 ton v vrednosti 5004 milijona kun. Od tega je odpadlo na uvoz iz Italije 1520 milijonov kun ali 30,4%, na uvoz iz Nemčije 2978 milijonov kun ali 59,2%, in na uvoz iz Protektorata 250 milijonov kun ali 5%. Na ostale dežele je od celotnega uvoza odpadlo: na Rumunijo 73 milijonov kun, na Madžarsko 67 milijonov kun, na Srbijo 39 milijonov kun, na Švico 34 milijonov kun, na Slovaško 20 milijonov kun in na Portugalsko 11 milijonov kun.

Naraščanje javnega dolga Zedinjenih držav

Pred prvo svetovno vojno so imele Zedinjene države le 1,2 milijarde dolarjev javnega dolga, v teku vojne pa se je dolg povečal na 26,6 milijarde dolarjev. Po vojni je uspelo ta dolg do sredja leta 1930. zmanjšati na 16,2 milijarde dolarjev, potem pa je pričel dolg že v letih svetovne gospodarske krize zopet naraščati, zlasti potem, ko je postal Roosevelt predsednik Zedinjenih držav, predvsem v zvezi z eksperimenti za oživenje gospodarstva (New-Deal). Tako je že sredi leta 1938. javni dolg narasel na 37,3 milijarde dolarjev. Naslednje leto se je dvignil na 40,4, leta 1940. na 43,0, sredi lanskega leta pa je dosegel 45,4 milijarde dolarjev.

Po vstopu Zedinjenih držav v vojno se je dolg pričel dvigati v fantastične višine in je sredi leta 1942. dosegel 71,9 milijard dolarjev ter bo sredi prihodnjega leta po dosedanjih proračunih narasel na 125,4 milijarde dolarjev. Dejanska zadolženost pa bo verjetno še znatno večja, kajti samo v decembru bo izdanih vsega za 9 milijard državnih obveznic, tako da bo ob koncu leta dosežena je vsota 110 milijard dolarjev. V marcu letošnjega leta je ameriški kongres povečal maksimalno vsoto javne zadolženosti od 65 na 125 milijard. Ta skrajna meja pa bo kmalu dosežena. Ker je v začetku letošnjega leta znašal javni dolg 58 milijard, bo dosegel celotno povečanje ameriškega javnega dolga v teku leta 1942. 52 milijard dolarjev. Ko je Roosevelt leta 1933. prevzel mesto predsednika, so znašale letne obresti Zedinjenih držav za javni dolg 600 milijonov (za dolg v višini 21 milijard). Sredi prihodnjega leta pa bodo letne obresti narasle na 2,5 milijarde dolarjev.

Vzmirjenju vzbuja v Ameriki poleg rastoče zadolženosti tudi naraščanje denarnega obtoka. V letih gospodarske krize je znašal ameriški denarni obtok okrog 4 in pol do 5 milijard dolarjev, sredi leta 1939 je dosegel 7141 milijonov dolarjev, lani v decembru ob vstopu Zedinjenih držav v vojno 10.717 milijonov, letos v decembru pa se je že povzpela na 14.840 milijonov. Ves ameriški denarni in kreditni aparat so morali vključiti za financiranje vojne. Zvezne rezervne banke (novčanične banke) morajo intervenirati na trgu državnih papirjev, da ne padejo tečaj. V zvezi s temi intervencijami se je v teku enega leta portfelj državnih papirjev pri teh bankah povečal od 2,18 na 5,14 milijarde dolarjev. Na ta način pomagajo novčanične banke posredno financirati vojno. Ti nakupi so pripomogli k temu, da se je povečal obtok bankovcev. Glavno breme pa nosijo kreditne banke. Pri večjih zavodih, ki tedensko objavljajo svoje izkaze, se je portfelj državnih papirjev v 10 mesecih vojne podvojil; povečal se je za 7 milijard. Vzporedno s povečanim obtokom bankovcev pa se krči ponudba potrošnega blaga na trgu, zato je razumljivo, da se cene navzlic raznim ukrepom za stabilizacijo nadalje dvigajo.

Gospodarske vesti

— Prometna zveza Adria—Dunav. Po končani vojni na Balkanu je pričela Italija posvečati največjo pozornost ureditvi prometnih zvez z balkanskimi državami. Letos poleti je italijanski minister za izmenjavo Riccardi napovedal ustanovitev avtomobilske prevozne družbe, ki bo oskrbovala redni blagovni promet med albanskimi lukami in Bolgarijo preko Skoplja in Sofije do Ruščuka ob Dunavu, tako da bo ta prometna zveza služila tudi povečanju italijansko-rumunske blagovne izmenjave. O priliki obiska bolgarskega ministra Zaharijeva v Rimu je bila sklenjena tudi pogodba o gradnji ceste, ki bo vezala Bolgarijo z italijanskimi lukama Durazzo in Antivari. Sedaj poročajo iz Sofije, da je finančni minister Bošilov predložil Sobranju načrt o uresničenju te prometne zveze. Izvedbo načrta bo prevzela italijansko-bolgarska družba, nazvana Balkanska transportna družba s sedežem v Rimu. Osnovna glavna družba znaša 40 milijonov levov in 8 milijonov lir. V upravi družbe je 7 Bolgarov in 7 Italijanov. Promet se bo vršil na progi Antivari—Skopje—Sofija—Ruščuk in na progi Durazzo—Struga—Tetovo—Skopje—Sofija—Ruščuk. Družba je dobila koncesijo za uporabo svobodne luke v Antivariju.

— Italijansko-norveški trgovski sporazum. Med Italijo in Norveško je bil sklenjen trgovski sporazum za leto 1944. Po tem sporazumu bo Norveška dobavljala Italiji med drugim rbe, ribje olje, lesovino, celulozo in kemične proizvode, Italija pa bo dobavljala Norveški soljve, sadje, vino, tekstilno blago, kemične proizvode ter elektrike in druge stroje.

— Enotni delovni čas v italijanskih denarnih zavodih. Konfederacija italijanskih denarnih zavodov in konfederacija nameštencev denarnih zavodov sta sklenili kolektivno pogodbo, po kateri se uvaža v denarne zavode enotni delovni čas.

— Iz italijanskega gospodarstva. Znano podjetje strojne in težke industrije Ernesto Breda v Milanu (glavnica 200 milijonov lir) je sklicalo izredni občni zbor zaradi

sklepanja o priključitvi rimskega železarskega podjetja Acciaierie Romana (glavnica 12 milijonov lir).

— Hrvatski državni proračun. Kakor smo že kratko poročali, je bila pred božičnimi prazniki skupna seja hrvatske vlade in državnega sveta pod predsedstvom Polglavnika. Na seji je bil odobren državni proračun za leto 1943. v višini 16.375 milijonov kun. Izdatki in dohodki tega proračuna obče državne uprave so izenačeni. Prav tako je bil odobren proračun državnih podjetij, in sicer proračun izdatkov v višini 7847 milijonov kun in proračun dohodkov v višini 8253 milijonov kun. Skupna vsota izdatkov proračuna obče državne uprave in proračuna državnih podjetij znaša 24,2 milijarde kun. Za izredne stroške v letu 1943. so odobreni izredni krediti v višini 4,75 milijarde kun; od tega odpade na izredne izdatke vojnega ministrstva 3 milijarde kun in na izredne izdatke glavnega ravnateljstva za korporacije, notranjega ministrstva za pomoči beguncem in izplačilo hranar in družin hraniteljev, ki so pozvani na vojno vežbo, 1,6 milijarde kun. Državni zakladni minister je pooblaščen, da te izredne kredite v skupnem znesku 4,75 milijarde kun krije v višini 1,25 milijarde kun z dohodki urada za podzavljeno imovino, ostanek 3,5 milijarde kun pa se pokrpije iz izdajo zakladnih bonov. — Predlog novega proračuna mesta Zagreba, ki je sedaj razporejen na vpogled znaša 853 milijonov kun (tekoči proračun znaša 508 milijonov); od tega odpade 362 milijonov kun na mestno upravo, 460 milijonov kun na mestna podjetja in 13 milijonov kun na razne sklade. Proračun mestne elektrarne znaša 216 milijonov kun (148), proračun plinarne pa 69 milijonov kun (53). Najbolj se je povečal proračun mestnih podjetij, deloma zaradi tega, ker je upoštevano novo mestno mlečarsko podjetje s proračunom 104 milijone kun.

— Gospodarske vesti iz Hrvatske. Na podlagi zakonske odredbe z dne 19. decembra 1941 je lani trgovinski minister izdal za dobo enega leta prepoved ustanavljanja novih podjetij, odnosno polnučne obstoječih podjetij, pri čemer so izzeta industrijska podjetja, ki so nujno potrebna gospodarstvu Nezavisne Države Hrvatske, če to potrdijo gospodarske zbornice in odobri minister in obrtna podjetja, ki ustanavljajo občine, država in proizvajalce zadruge, ter obrtna in trgovinska podjetja, ki se ustanove na podlagi fuzije obstoječih podjetij. Z novo naredbo je bila ta prepoved sedaj podaljšana do konca leta 1943. — V Zagrebu so se pričela med Hrvatsko in Nemčijo pogajanja za sklenitev pogodbe o preprečenju dvojnega obdavčenja in pogodbe o pravni zaščiti in pomoči v davčnih stvareh.

— Hrvatsko-rumunska trgovinska pogajanja. Prejšnji teden so se v Zagrebu pričela hrvatsko-rumunska trgovinska pogajanja zaradi povečanja medsebojne blagovne izmenjave in določitve dobavnih kontingentov. Za uvoz iz Rumunije v Hrvatsko prihajajo v prvi vrsti v poštev razna živila, zlasti svinjsko meso, mast, slanina, fižol, žito in oljne pogače; za izvoz v Rumunijo pa pridejo v poštev rudarski proizvodi in nekateri industrijski izdelki.

— V Nemčiji so pričeli izplačevati odpravnino za bivše jugoslovanske državne papirje. Iz Berlina poročajo, da je pričela Nemčija izplačevati odpravnino za prijavljene bivše jugoslovanske državne papirje. Rok za prijavo teh papirjev je nedavno potekel. Odpravnina se izplačuje le za papirje, ki so bili pridobljeni pred 15. aprilom 1942, in za terjatve, ki so nastale pred tem rokom. Oblastva proučujejo vsak primer posebej in je treba na zahtevo predložiti dokaz o pridobitvi papirjev odnosno terjatev.

— Tipizirani čevlji v Nemčiji. Nemška državna organizacija za čevlje je nedavno izdala predpise, po katerih se smejo v bodoče izdelovati le tipizirani čevlji. Tipiziranje ima namen povečati storitev tvornice. Vrh tega mora odpasti vsako delo, ki ni neobhodno potrebno. Za ženske čevlje je določenih 5 osnovnih modelov, za moške čevlje pa so predpisani 4 modeli, 2 modela za visoke in 2 modela za nizke čevlje. Prepovedani so vsaki okrasni dodatki. Za snežke je določen samo en model.

— Delniške družbe v Nemčiji. V teku leta 1941 se je po najnovejši statistiki število delniških družb v Nemčiji zmanjšalo od 5676 na 5594, glavnica pa je narasla od 21.49 na 24,91 milijarde mark. V novo priključenih področjih je bilo registriranih 87 delniških družb z glavnico 248 milijonov mark.

— Ustanovitev irske novčanične banke. Doslej je Irska urejevala svoj denarni ustroj preko posebne valutne komisije, ki je vršila le del funkcij novčanične banke. Irska vlada se je zaradi tega odločila, ustanoviti samostojno novčanično banko za Irsko. Sedaj poročajo, da bo nova novčanična banka (Central of Eire) pričela posloovati 1. februarja. Glavnico bo vpisala v celoti država in bo vlada imenovala guvernerja in 5 članov direktorija (od skupnega števila 8 članov). Po zakonu bodo zasebne banke dolžne naložiti pri novi novčanični banki določen del svojih hranilnih vlog kot dolžnostno vlogo.

Radio Ljubljana

TOREK- 29. DECEMBRA 1942-XXI.

7.30 Lahka glasba. 8.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. 12.20 Plošče. 12.30 Poročila v slovenski. 12.45 Operna glasba. 13.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenski. 13.20 Godba Kr. Karabinerjev — vodi dirigent Luigi Cireneli. 14.00 Poročila v italijanski. 14.15 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Sijanec — Simfonična glasba 15.00 Poročila v slovenski. 17.00 Napoved časa — Poročila v italijanski. 17.10 Pet minut gospoda X 17.15 Komorna glasba — sodelujejo sopranistka Ines Alfani Tellini, violinist Vittorio Emanuele in pianist Giorgio Favaretto. 19.00 »Govorimo italijansko« — poučuje prof. dr. Stanko Leben. 19.30 Poročila v slovenski. 19.45 Valček. 20.00 Napoved časa. — Poročila v italijanski. 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenski. 20.45 Tipična glasba. 21.00 Lirična prireditve družbe ELAR: Puccini Tosca. V odmorih A. Nicotera: Pogovor s Sloveni. Poročila v italijanski.

Brusa, mesto mošej

Kdor se zanima za razvoj gradbenega sloja mošej, naj obišče Bruso. Brusa, ki jo Turki danes imenujejo Bursa, je prvič pomembna za velik del trgovskega prometa Anatolije in je bila dolgo časa za kraje na njenem vzhodu podoželska postaja. Zelenica je to odprava. O preteklosti Bruse kot trgovskega mesta pričajo še danes dobro ohranjeni karavanski seraji (podoželski), ki so v očiščeni. Ta podoželska, ki so v davni dobi Osmanov zgradili Bizantinci in Gizi v katerih tokrat je ostala trgovina tudi potem, ko so Turki zavladali v deželi. Turki so bili namreč prepričani, da bi se bavili s trgovino Karavanski seraji obstoje navadno iz dveh poslopij, ki oklepata črnočrno dvorišče. Vsako nadstropje ima na notranji strani galerijo s streho, ki je odprta na dvorišče stran Trgovci so tukaj odlašali svoje blago in so kar poleg njega tudi prenočevali.

Brusa ima podoželsko lego ter se zdi preloščena ob strm gorski rob 2500 m visoke Bitniškega Olimpa. Ob vzhodu mesta se vije široka dolina, zasajena z zelenimi mrvicami. Nad mestom se dviga precej višji gorski vrh. Brusa ima tudi zdravilne vrelce, znane že v rimskih časih. Na mestu, kjer je leta 1389 sultan Murat I. sezidal svoje toplo kopališče, so še vidni sledovi, ki pričajo da je bila ta stavba namenjena za Bizantince odličnega poretka. Tople vode, ki prihajajo tukaj iz naravnih zemlje, bruhajo iz sebe Olimpa, ki so ga zaradi tega smatrali za dobrotnika ne pa, kakor so nekateri krivo mislili, za gnezdo razbojnikov in prebivališče odličnih menihov. Vrelci z Olimpa vsebujejo žveplo in železo, njih voda doseže do 80 stopinj toplote.

Tudi v novi Turčiji velja Brusa za tujsko-promotno postojanko prve vrste. Toda še večji pomen ima Brusa zato, ker se je v nji prav za prav porodila moč osmanskega cesarstva. Kdaj je bilo mesto zgrajeno, ne vemo natančno. Gotovo pa je, da je obstajalo že v rimski dobi. Visoka citadela je ščitila mesto pred vojaškimi napadi. Krizarski vitezi so leta 1204 po zavzetju Carigrada upali, da bodo tudi Bruso zavzeli v na-

skoku, niso pa opravili ničesar. Oblegali so mesto deset let, preden so ga uklonili. In Osman, ki ni več doživel te zmage, je gotovo težko čakal zasedbe že zaradi tega, ker je upal, da ga bodo tople vode Olimpa ozdravile nadležnega protina. Njegov sin Orhan je proglasil Bruso za prestolnico osmanskega cesarstva. Mesto je pod njim močno vzvelo. Posebno so slovele delavnice za svile brokate in žamet, po katerem je bilo širno po Evropi veliko povpraševanje. Sosednja Nika je tekmovala z Bruso, toda ne v obrti svile, marveč s keramičnimi izdelki. V njih je dosegla redko stopnjo popolnosti. Orhanovi nasledniki so zgradili mnogo poslopja, ki še danes pričajo, s kako obilnimi sredstvi so razpolagali tedanji sultani. Ljudstvo tedanje osmanske vladavine se je lahko veselilo velike blaginje — dokler se niso začeli usodni boji s Carigradom.

Po zavzetju Carigrada so se stvari obrnile. Turška gradbeniška umetnost je prišla pod vpliv Aje Sofije. Velike mošeje so dobile navadno centralno kupolo po vzoru bivše krščanske katedrale, katero je prevzel islam. Gradbeni slog Turkov je sploh v mnogem spremenil svoj značaj. Semo v Brusi je ostalo še nekaj tradicije po vladavini seldžukov, ki je združevala bizantinske, perzijske in sirske osnove. Brusa je vsekakor nekakšna osrednja stopnja, ki jo lahko uporabljamo pri ocenjevanju gradbenega razvoja mošej. Vse mošeje imajo že od nekdanj dvojne središče: molilnico in navadno prosto stoječ vodnjak, ki rabi za predpisano umivanje muslimanskih vernikov. V Brusi vidi potnik dva tipa stavb, ki zelo nazorno kažejo razvoj. Tu stoji mala mošeja Omar beja iz za knca 14. stoletja z nepokrito molilnico in dvema prostostojecima vodnjakoma. Druga gradbeniška oblika je vidna pri mošaji Ulu džami, pa naše: Veliki mošaji. Tam je vodnjak v sredini zgradbe, ki prvotno ni imela strehe, ter so jo šele pozneje zaradi vremenskih sprememb pokrili s steklom.

Faniki Dominkovi v spomin

Mnogo toplih besed sem že napisala v večnost odbeležim ob grobu, danes se mi perjo ustavlja ob misli na vzorno učiteljico, ženo in mater. Težko je pisati o tovarišici, ki jo je neusmiljena usoda tako brdsko prizadela, kakor še nobene iz naših vrst.

Pojavila se je nerazrešena očesna motnja, da je videla prva dvojno, pozneje množestveno in vendar je še hodila v šolo in izpolnjevala svoje stanovske dolžnosti. Ko je prišlo gorje na vrhuncu, je upala na ozdravljenje ter je prestala na zagrebški kliniki štiri operacije — trepankcije. Črna zavesa ji je zagnila pogled v svet in devet dolgih let je bila brez najdragocenejšega čuta vida in brez vonja. Njene lepe oči so bile odprte, a mrtve. Z vsem junaštvom je prenašala operacije in njih reakcije, vse trpljenje in bolečine. Z nobeno besedo ni svojem potožila, da je olajšala njim bolest, ki so trpeli z njo po izgubljeni luči njenih oči. Ko se je vrnila domov, je hodila v spremstvu na prehode, po ohromitvi na levi strani telesa pa je ostajala v svojem domu. Telesno krepka, močna žena — mati, rdečega lica je dajala navodila za gospodinjstvo, vedela ob steni in pohištvo in našla vsako stvar. Odklanjala je postrežbo, v kolikor ni bila neobhodno potrebna. Z vso vdanostjo je prenašala težke udarce usode ter ni trpela okrog sebe nobenega stoka in joka ali pomilovanja, ker se je zavedala, da bi srca njenih najdražjih vse preveč ganila bolest nad njenim trpljenjem, ako bi potožila svoje gorje. Zakrivala ga je v sebi, ob tih, samotni uri pa si je želela smrti. Sedemindvajset let ji je bilo na poti življenja in idealno vzornega zakona, ko so se prčeli njeni neizrazno težki dnevi in se raztezali v daljavo devetih let. To dolgo dobo, ki je bila za gospo Dominkovo grozotna, je prenašala z junaštvom žene, kakršnih je malo ali nič med nami. Vsa neusmiljena usoda se je ustavila ob njej in se ni odmaknila od nje do zadnjega utripa njene srca.

Njeno plemenito, za vse dobro vneto srce, je želelo ugaslim očem vsaj za hip svetlobe in luči, da bi videla 14letnega Toma in 10let. Milojka in se s pogledom na ljubljena otroka poslovala ob življenja

ZA BOŽIO SE SPOMNITE NAJBEDNEJSIH — SLEPIH, DARUJE DRUŠTVU SLEPIH!

Sultana Murat I. in Mohamed I. sta bila velika ljubitelja umetnosti, ki sta pozvala na svoj dvor gradbenike iz Evrope, kajti Osmanli so se na gradbeno umetnost slabo razumeli. Muratu in Mohamedu je sledil Ilderim Bajazit. Ta sultan se ni mogel ubraniti Timurenkove sile. Mošeja Murata I., ki ima na zunanji marsikaj videza krščanske cerkve, je del nekakega Franka. Odmika se od običajnih stavbenih pravil tudi po tem, da je v nji, ne pa poleg nje, verska šola Mošeja Ilderima Bajazita je krasna v zasnovi. Dokončana pa je bila v stiskah in v vojni, o čemer pričča njena izvršena vnanost. Mohamed I. je tudi v stavbnem pogledu storil mnogo za svoje deželo. Za njegove vladavine so zgradili že prej omenjeno Veliko mošejo, potem pa še Zeleno mošejo. Slednjo krasijo ogromna dvorana s stebri, ki nosijo 19 kupol. Ta mošeja ima prižnico, ki je pravzaprav čudo seldžuske rezbarske umetnosti. Če je Velika mošeja veličasten tempelj, namenjen za molilnico ljudskih množic, je Zelena džamija mošeja za dvorno uporabo. Vnanje stene Zelene mošeje so bile nekoč pokrite z mnogobrevnimi ploščami iz marmorja. Še danes krasijo notranjost tega verskega hrama čudovite faience, ki napravljajo silen vtis na gledalca. Po pravici je zapisal o tej mošaji turški pisatelj, da izraža njena notranjost čisto veselje, srečen mir in smehljajočo se voljo, ki tvori vsebino svetnikov v onostranskem življenju.

V bližini cesarskih mošej so tudi grobnice. Mohamed I. počiva v bližini Zelene džamije. Pravcato pokopališče grobnice pa je na zemljišču mošeje Murata II., naslednika Mohameda I. V enajstih grobnicah ležijo turbinski člani zadnjega sultana, ki je vladal Osmanske iz Brusa. Najlepši je vrt, katerega krasno skrbno gojene cvetlice, mogočne platane in visoke ciprese. Z Muratom II. se zaključuje poglavje turške zgodovine, ki je bilo resnično turško, kajti potem, ko so Osmanli proglasili Carigrad za svojo prestolnico, so začeli v turško bistvo pronicati tuji vplivi, zaradi katerih je nekoč tako močno osmansko cesarstvo propadlo.

in po njih objemu od svojega moža Saše. Vse do predmetne nezvesti je bil njen spomin čist in živahen.

Kam so begale njene misli vse dolge temne dni in noči, ko ni obljelo oslepljenosti očalajajoče spanje? Koliko briškega gorja je šlo čez njeno materinsko srce, koliko želja in misli je objemalo njenega ljubljene in ljubčega soproga. Vse o rana je bila njena ločitev od svojcev in življenja.

Draga, nepozabna tovarišica, koliko žalosti je v srcu Tvoje zlate mame, kolko bolesti je v srcu Tvoje oboževane tačče, dobrih svačkov in svačkinj ob sončnem spominu na Tebe ob prebranem grobu. Srčna povezanost med družinami Dominko-Urek bo v nedogled ostala trajna in rože na Tvojem grobu bodo pričale ljubezni, ki sega preko življenja.

Ob vseučni Luči v onostranstvu so spregledale Tvoje blage oči in njih pogled je bil poln hvaležnosti, da Te je rešila božja poslanka dolgotrajne bolezni, polne razčarane gorja in trpljenja.

Naj Tvoje izmučeno telo spokojno počiva, s to željo se poslavljamo od Tebe, draga Fanika, v imenu vseh, ki so vedeli za Tvojo brezprimerno vrhsko usodo in Ti posvečali svojo toplo sočutno misel.

Na Tvoji mladi življenjski poti, težko prizadete od udarcev usode naj Ti bo ob večnem počitku blažen mir in pokoj, vsem prebrikljo prizadetim Tvojm najdražjim pa naše sožalje iz globine srca!

Mara Tavčarjeva.

Italijanski bombnik nad francosko severnoafriško obalo

SPORT

Trije so že glavni junaki

v italijanskem nogometnem prvenstvu najvišje divizije

Tudi za božične praznike italijansko nogometno prvenstvo ni imelo svojega tradicionalnega počitka in v vseh divizijah — razen v tretji, kjer so po nekaterih okoliščinah že opravili prvo polovico tekmovanja — so tudi na tretji božični praznik enako vztrajno tekali za okroglim uspehom kakor že zadnjih 12 tednih brez prestanka.

Največ ugišan in pričakovani je bilo kajpa po vseh pravih in pravih opazovalca za izide prvega razreda ali divizije A, ki so ta dan povzročili resda manj vidne, toda bistvene spremembe v razvrstitvi, od katerih bo s pogoji odvisev tudi končni vrstni red v tabeli po naslednjih 12 tednih in še nekaj. Prišlo je tako, da se je število glavnih junakov za končno zmago od dveh (Livorno in Torino) povišalo na tri, kajti to pot je bilo moštvo Juventus, ki je zabeležilo že sedmi zaporedni rezultat v svojo korist z vseh 13 točkami in se neprimakljivo usidralo na tretje mesto med vsemi. Z enakim številom točk je z boljšo razliko v golih ostal drugi veliki Torino po komaj solidnem remisu z Lazio, medtem ko je moral Livorno kot gost Fiorentine vtakniti za klobuk že svoj tretji poraz v sezoni, čeprav je zaenkrat še obdržal vodstvo v tabeli. Toda okrog njega se zbirajo s tesnim presledkom močni kandidati, ki bodo prej ali slej odločilno posegli med dogodke. Na drugi strani je zadnja nedelja še enkrat potrdila ob tla sedanjega prvaka Roma, kar velja v še nekoliko bolj dramatični obliki tudi za enajstostorice Bologne, ki je morala kloniti pred zelo povprečno Venezio. Brez točke je to pot — proti vsem tradicijam — ostala tudi naša sosedla Triestina, ki je tekmo z Genovo izgubila z najtesnejšo razliko; grenka je bila ta kapljica še bolj zaradi tega, ker so Triestinci zastreljali nič več in nič manj kakor samo enajstmetrovko, ob kateri se jim je smehljati deseti izkupiček do polovice. Z najkrepkejšo akcijo je predvečerašnjim odpravila svoje goste iz Bergamo genovska Liguria, ki se je zdaj že vidno odtrgala od repa tabele, ne glede na to, da ima eno srečanje tudi še v dobro, ki ga z nasprotnikom kakor je sedanja Roma ni treba smatrati za izgubljeno kar v naprej. Malo manj občutno, toda prav tako neoporečno je obračunal tudi Milan na lastnem igrišču z Barijem. Srečno se je rešila zadnjega nasprotnika, močne Ambrosiane, zadnjeplasirana Vicenza, ki ji je treba doseženi remis šteti samo v čast, čeprav se z njim ni mogla premakniti s svojega neprijetnega položaja.

V suhih številkah je treba XII. prvenstveno nedeljo v diviziji A strniti takole: v Genovi: Liguria-Atalanta 3:0, v Torinu: Torino-Lazio 2:2, v Benetkah: Venezia-Bologna 1:0, v Milanu: Milano-Bari 3:1, v Vicenzi: Vicenza-Ambrosiana 2:2, v Firenzi: Fiorentina-Livorno 4:3, v Rimu: Juventus-Roma 2:1 in v Triestu: Genova-Triestina 1:0.

Stanje v tabeli je odslej naslednje: 1. Livorno 18, 2.—3. Torino, Juventus 17, 4.—5. Ambrosiana, Genova 15, 6.—9. Bologna, Lazio, Milano, Fiorentina 14, 10. Atalanta 12, 11. Liguria 11, 12.—13. Roma, Bari 10, 14.—15. Triestina, Venezia 9, 16.

Vicenza 7 točk. (Roma in Liguria sta igrala eno tekmo manj.)

Spezio spet spodneslo

V diviziji B teče glavna borba za najboljše mesto v tabeli — prav tako kakor je vsaj dozdaj bilo med Livornom in Torinom — med moštvoma Spezia in Pro Patrie. Že enkrat, pred 14 dnevi, je slednja prehitela žilavo sestavo iz Spezie, predvečerašnjim pa se je spet ponovilo enako, kajti Spezia je v Bresciji naletela na pretrd oreh in spet je morala nazaj. Važen je bil dalje nastop Anconitane na vročih tleh v Neaplju in res so Neapolitanci spet knjižili obe točki. Padova je izgubila v Modeni, to je tudi močno prekrizalo račune lepo napredujočim nogometašem iz Padove. Tako sta torej spredaj Pro Patria in Spezia, takoj za njima pa še skupina treh, ki prav tako goje najsmelejšo nade: Pisa, Napoli in Brescia. Na zadnjem mestu je Palermo.

Taki so bili končni izidi iz XII. kola: Savona-Cremone 1:0, Pescara-Udinese 2:2, Pisa-Siena 4:1, Pro Patria-Palermo 1:0, Fanfulla-Novara 3:1, Alessandria-Mater 3:1, Modena-Padova 2:0, Brescia-Spezia 3:2 in Napoli-Anconitana 1:0.

Še nekaj prazničnih dogodkov

Kljub »pozni« ali zgodnji, če hočete, sezoni so bili ob letošnjem božiču v skladu s starimi navadami, da so zimski prazniki nudili vselej nekaj prijetnega oddiha z zanimivimi gostovanji, spet najbolj živahni nogometaši. Razen celotnega sporeda v italijanski prvenstveni konkurenci, o katerem ste čitali nekaj na drugem mestu, je bilo tudi drugod po evropskih igriščih — največ v Nemčiji — mnogo veselja in razburjanja na zelenih poljih.

Med obilico turnirjev in gostovanj omenjamo na prvem mestu nastop Dunajčanov v obliki kombiniranega moštva Favoritner AC na jubilejni proslavi Concordije v Zagrebu. Kakor prvi dan proti Concordiji — kako visoko je bilo, žal nisimo utegnili ujeti na lastna ušesa — tako so gostje z Dunaja izgubili tudi drugo tekmo proti staromur. dr. prvakom Gradjanemu z 0:2. Strelca golov sta bila Cimerančič in Antolković. Gledalcev je bilo okrog 8000.

V Budimpešti so igrala na božičnem turnirju, ki ga je v dveh dnevih obiskalo okrog 20.000 gledalcev, štiri nogometna moštva iz profesionalne lige, med katerimi je nazadnje zmagala enajstostorica iz Velikega Varadina pred Kispestom (2:1), Szolnocom in Ferencvarosom.

Na Dunaju so prav tako odigrali prazniški turnir, na katerem se je — po dolgem spet enkrat — uveljavil znani Sportklub pred Vienno in Rapidom.

Nekaj lepih prireditve so izvedli tudi hokejski na ledu skupno z najboljšimi drsalci, ki so še s svoje strani pritegnili tisoče gledalcev. Na hokejski tekmi v Berlinu je moštvo Rot-Weissa slavilo pomembno zmago nad reprezentanco Budimpešte s 5:3, v Ga-Pa pa je nemški prvak Riessensee še enkrat gladko porazil svoje nemške tovaršice iz Prage s 4:1.

KULTURNI PREGLED

Nova knjiga prof. E. Damianija

»Corso di lingua bulgara«

V zbirki »Pubblicazioni del R. Istituto universitario orientale di Napoli« in pri založbi »Edizioni universitarie« v Rimu je izšlo novo obsežno delo enega najpomembnejših italijanskih slavistov, prof. dr. Enrica Damianija »Corso di lingua bulgara teorico-pratico« (v 8°, 420 str.). Z izdajo tega učbenika bolgarskega jezika je dobila italijanska lingvistična literatura najizjemnejše delo o lingvističnem jeziku, delo, ki mu ni enakega po obsegu ne med nemškimi in ne med francoskimi slovnici bolgarskega jezika. Doslej je bila na razpolago samo manjša »Grammatica bulgara«, ki jo je spisal G. Nurgiani (Sofija 1929). E. Damiani je priredil Bolgarom »Grammatica italiana per Bulgari« (Sofija 1937) in objavil vrsto knjig in brošur, tičočih se bolgarske slovnice, kulture, a tudi drugih področij narodnega življenja. Razen tega — prav kakor Luigi Salvini — presaja s tankočutnim znanjem in finim okusom najboljše slovnostno rast bolgarskega jezika v Dantejev jezik, pod duhovno podnebo tiste Italije, ki je imela med Bolgari zmeraj mnogo častilcev, v literaturi od Vazova in pisa »Pisem od Rima« Konstant na Velikova preko prevajalca »Divine Commedie« Kirila Hristova in esejista Nikola Dončeva tja do najmlajših bolgarskih italijanistov. Prof. Enrico Damiani, ki preda na rimski univerzi bolgarski jezik in literaturo, je urejalec obzornika »Bulgaria«, je bil zmed vseh italijanskih slavistov najbolj kompetenten za sestavo učbenika, kakor je sedaj izišel »Corso di lingua bulgara«.

O značaju in metodi tega obsežnega uvoda v bolgarski jezik piše avtor v uvodu, da je hotel tudi zdaj sestaviti slovnico, ki bo bolj ali manj dostopna in koristna, sleherni kategoriji: dijakom in nedjakom, filologom in neofilologom, tem, ki iščejo v tej panogi specializacije, kakor tudi vsem drugim. Potem takem ne gre za znanstveno slovnico v absolutnem smislu besede, pa tudi ne za navaden praktični priročnik. Zasnova in sestavljanje je resda s strogo znanstvenim kriterijem, kar se tiče formulacije pravil, splošne obdelave snovi in podreditve posameznih delov celoti, vendar v obliki, ki je kar moči preprosta, da bi učecim se čim bolj približala formi mentis bolgarske in jih vodila pri stopnjemem prodiranju v jezik s tem, da bi jim vedno bolj odpirala v poglede v slovnice oblike, v besedni zaklad in v samo strukturo jezika.

Tem smernicam, kakor jih je naznačil pisec v uvodu, ustreza »Corso di lingua bulgara« v polni meri. V knjigi se srečno združuje višji znanstveni interes s praktičnimi potrebami jezikovnega študija. Slovnika snov je obdelana v 47 poglavjih, ki obsegajo 63. vaj z besediščem in s primeri za prevajanje iz bolgarske v italijansko in obratno. Slovnika razlaga je jasna, vendar temeljita in opremljena z opombami pod črto, kjer najde znanstveno zainteresiran čitatelj etimološke, slaviščno-primerjalne in splošne lingvistične opombe, poleg leksikalnih in frazeoloških pojasnil in navodil. V dodatku je gradivo, ki ga bo s pridom rabil, kdor išče večje

poglobitve. Vprašanju transkribcije italijanskih imen v bolgarsko in bolgarskih v italijansko so posvečene posebne opazke pred zaključkom slovnice, ki jo izpopolnjuje slovarček besed, s katerimi ima učenec opravka med študijem jezika po tej knjigi. — Prav prof. Damiani se je mnogo bavil s problemi transkribcije slovenskih, posebej še v cirilici tiskanih besed. V največji meri po njegovi zaslugi je italijanska slavistika praznila za označevanje slovenskih glasov medtem že mednarodno uveljavljeni sistem znanstvene transkribcije, ki se v glavnem naslanja na abecedo slovenskega in hrvaškega jezika. Se-

veda je tudi v tej slovnici uveljavljena ta edino pravilna pisava slovenskih imen. Namesto fonetične italijanske pisave se dosledno rabi mednarodna znanstvena pisava, na pr. ne Pencio Slaveikov, marveč Pencio Slavejkov, ne Sciumen, marveč Sumen itd. Damiani prav tako odklanja fonetično pisavo končnice »v« v bolgarsčini in ruščini s ff ali f ter zahteva v, torej Filov, ne Filoff. Za bolgarski »er malak«, ki je nem, uporablja apotrof; »er galame« pa označuje z ä v sami besedi, na koncu besede pa ga v transkribciji opušča. Tako nam kaže tudi ta slovnica, da je italijanska slavistika opustila nasilno fonetično

krotovičenje slovenskih glasov in dokončno sprejela mednarodno pisavo, ki odklanja take spake, kakor je na pr. v francoščini naš Joupantchitch v sicer lepi Tesnièrevi knjigi.

Prof. E. Damiani je storil bolgarski kulturi veliko uslugo, ko je spisal v italijansko bolgarski učbenik, ki spominja po obsegu na največje bolgarsko slovnico, šele l. 1939 izšlo delo St. Miladenova in St. P. Vasileva »Gramatika bulgarskogo ezika«. — Knjiga je izšla v čepi izdaji in je po vsem svojem značaju, v lasti italijanskih slavistik, posebej še svojem uglednemu avtorju.

Puccinijev »Triptih« in Beethoven

Robert Primožič o »Triptihu«

»Iz kakšnega razloga se je odločilo gledališko vodstvo, da uprizoni iz Puccinijevga »Triptiha« »Sestro Angeliko«?

»Iz sledečega.« Gianni Scicchia je bil pred nekaj leti že uprizonjen in torej ni prišel v poštev, izmed ostalih dveh del pa je brez dvoma »Sestra Angelika« dojmivejša in več vredna kot »Plašč«. Moje skromno osebno mnenje pa je tudi to, da bi bil za navedene tri opere primernejši naslov »Tri endeanke« in to iz sledečih razlogov: »Triptih« pomeni sliko, ki je po svoji enotni vsebini razdeljena v tri dele. V spominu mi je znameniti triptih Giotta v Firenzi, ki je gotovo med najstarejšimi te vrste, prekrasni triptih Belgijca Ljona Frederica, ki predstavlja delo in življenje delavca, in Nemca Franza v Stucka »Zivljenje«. Puccinijeva tri endeanke v tem smislu nimajo nobene skupne zveze. Če si predstavljamo, da bi hotel naslikati slikar vsebino triptiha, bi videli natvorenjen vlačilec na obrežju Solne, na njem gro,

Z razstave v Jakopičevem paviljonu: Maksim Sedej, Kavarna

Kronika

* **Smrt viteze železnega križa.** Pri hudih obrambnih bojih blizu Toropca je padel polkovnik Božo pl. Frantzius, ki je bil poveljnik grenadirskega polka in odlikovan z viteškim kržcem reda železnega križa. V silovitih letalskih bojih na vzhodni fronti je prav tako padel vitež železnega križa stotnik Machfeld, skupinski poveljnik krdelet bombnikov. — Zrtev letalske nesreče je postal ravnatelj in obratovodja dunajskega letališča stotnik Ziga pl. Josipovič. — Slednjič poročajo nemški tisi, da je v silovitih bojih pred Stalingradom padel na čelu svojega grenadirskega polka polkovnik Bruno Phorbeck, ki je bil doma iz Plesa v Gornji Šleziji in odlikovan z viteškim kržcem. — Na Dunaj je prispelo poročilo, da je na vzhodni fronti padel poročnik Alf Sopper, vodja mlad ne na Nižem Avstrijskem. Sledil je v smrt svojemu predniku Sommerfeldu.

* **Dva dvajseti odlikovanec s hrastovim listom in meči.** Hitler je odlikoval generala Hansa Hubeja, poveljnika oklopne armade, s hrastovim listom z meči k viteškemu križu železnega križa. General Hube je 22. vojak nemške armade, odlikovan s hrastovim listom z meči.

* **Studija o Fasizmu.** V Buenos Airesu je izšla 240 strani obsegajoča knjiga o Fasistični stranki. Knjigo je napisal študent prava Arnoldo Ferrero, predgovor pa profesor Faustino Legn.

* **Odporne dirigente Panize.** Znani kapelnik Ettore Panizza, ki je dirigiral operne predstave v največjih ameriških gledališčih, je razveljavil pogodbo z opero Metropolitan v New Yorku. Izjavil je, da ne bo dirigiral nobene predstave v Severni Ameriki, dokler bo trajala sedanja vojna.

* **Začetek sezone na milanski Scali.** V soboto so otvorili operno sezono na Scali v Milanu. Otvoritvena predstava je bil Verdijev »Falstaff«, katerega je dirigiral kapelnik De Sabata. Opera je imela ogromno obiskovalcev in je dosegla velik uspeh.

* **Rossettijeva razstava.** V prostorih magistrata v Trstu je bila 29. novembra odprta razstava v spomin domoljubnega Domenika Rossettija. Razstava je imela dovolj mnogo obiskovalcev ter bo prihodnje dni zaključena.

* **Futuristična razstava v Rimu.** Ekas Marinetti se mudi zdaj na dopustu v Rimu, potem ko je prebil štiri mesece na vzhodnem bojišču. V Galeriji S. Marco bo odprl v kratkem razstavo futurističnih umetnikov z vojnimi motivi. Na razstavi bodo na ogled dela slikarjev: Ambrosia, di Bessa, Crallija, Prantolija in Tatoja.

* **Dva božična kometa.** Za božične praznike sta se pojavili na nebu dve repatici. Čeprav sta bili le kratak čas vidni, sta dali zvezdogledom dovolj posla. Prvi komet je odkril astronom Ferradamas, drugega pa Feddicke. Feddickeva repatica je zvezda osmega reda ter se odlikuje po izredno čistem in svetlem jedru. Medtem ko je Feddickeva repatica obdana s plaščem goste megle, odlikuje Ferradamusov komet izredno dolg rep. Obe repatici se s fantazično hitrostjo približujeta zemlji.

* **Vojaška služba jamci namestitve.** Madžarski časopisi poročajo, da bodo vsi državni namestitenci, ki so v vojaški službi, po vladnem razglasu nameščeni in definitivno nastavljeni, ne da bi jim bilo treba položiti strokovni izpit.

* **Na Madžarskem se ne bo več plesalo.** Notranji minister je naročil podrejenim upravnim oblastem naj za predpustni čas nikar ne izdajajo dovoljenj za veselice in plesne večere, češ da so času neprimerni. Do 10. marca lahko izdajajo dovoljenja le za dostojne in resnejše prireditve, ki se končajo ob 11. zvečer, po omenjenem datumu pa naj se tudi silne prireditve zabirajo.

* **Rumunski uradniki merojo ob nedeljah k maši.** V nedavni okrožnici na vsi podrejene urade je notranji minister opozoril na dolžnost državnih uradnikov, da se vsako nedeljo udeležijo službe božje. Krščanska vera, se glasi v okrožnici, je moralna podlaga naroda in države, zlasti v času, ko se ves narod bori ne samo za rumunsko zemljo, ampak za vero prednikov. Zato naj bo vsakogar moralna dolžnost, da se pri službi božji eno uro posveti premišljevanju. Duhovniki, se končuje okrožnica, naj pazijo na to, da bodo v svojih pridgah obravnavali aktualna vprašanja, ki se tičejo življenja države in ob ravnavajo tudi vprašanja javne uprave.

* **Huda rudarska nesreča.** V nekem švicarskem premogovniku v kantonu Luzernu so se zrušile velike zemeljske mase in pokopale pod seboj 7 delavcev. Usoda zasutih rudarjev je brezgledna, ker jih je zasulo 15 metrov na debelo.

* **Smrt 102 letne starke.** V Trevigianu je umrla 102 letna Katarina Bagatella. Ohranila je do zadnjega duševno čistost ter je bila zvesta čbduvalka Ducejevih dejanj.

* **12 milijonov lir za gradnjo ljudskih hiš.** V Alessandriji je bil osnovan zavod za gradnjo ljudskih hiš, kateremu je poverjen študij načrtov za zidanje delavskih hiš. Zavod razpolaga z glavnico 12.500.000 lir. Določeno je, da bodo od tega porabili 8 milijonov lir za gradnjo stanovanjskih hiš v mestu Alessandriji, 3 milijone za gradnjo v Spinetti Marengo, 2 milijona lir za zidavo objektov v Casale Monferrato ter pol drugi milijon lir za zidanje v Nuovi Ligure.

IZ LJUBLJANE

* **Nova grobova.** Dotrpela je 24. t. m. ga. Pavla Frantzius, po rodu Strancarjeva. K večnemu počitku so jo položili na Stefanovo. Sveta maša zadušnica se bo darovala 31. t. m. ob pol 7. v župni cerkvi sv. Franciška v Šiški. — Po kratki in mučni bolezni je za vedno zapustil svoje g. Tone Thaler. Na zadnji poti ga bodo spremlili v tork ob pol 16. iz hiše žalosti, Rožna dolina, Cesta IX-11, na farno pokopališče na Viču. — Pokojnika naj bo ohranjen blag spomin, njunim svojcem pa izkramo naše iskreno sožalje!

* **Tepežni dan.** Zima nam je za božične praznike še privoščila milo vreme, nato pa je z godom Janeza Evangelista, ki smo ga praznovali v nedeljo, nastopil že dolgo pričakovani vremenski preobrat. Temperatura imamo spet pod ničlo. V nedeljo jutraj smo po celi vrsti lepših dni zabeležili spet — 10 C, čež dan je nato bilo — 0,5 C. Ves dan so se ponujale snežinke, ki so začele proti večeru in v noč nekoliko močneje naletavati. Tako je dobila Ljubljana rahlo belo odejo in živo srebro je v ponedeljek jutraj padlo na 1,6 C. Sneg in mráz sta povzročila po ljubljanskih ulicah poledico, da je že marsikomu spodrsnilo, zlasti pa morajo biti previdni vozniki, ki se nimajo podostrenih konj. Na svoj težko pričakovani dan je ljubljanska mladež že zgažala tepežketi. Ko so se odprle trgovine in javni lokali, so si fantje in deklice kar kljuko podajali. Menda niso nikjer slabo naleteli. Bili pa so, kakor po navadi, v veliki večini s periferije in iz najbližje ljubljanske okolice.

* **Razstava v Jakičevem paviljonu.** Kjer razstavljajo slikarji Mušič, Sedej in Zonič, bo odprta samo še ta teden. Opozorjamo na to zanimivo razstavo, kjer razstavljajo trije slikarji nad 60 del v olju, gvasu, risbi in lesorezu.

* **Violinski koncert Jurija Gregorca.** Jutri, v sredo dne 30. t. m. ob 18. uri v mali filharmonični dvorani samostojni koncert violinista Jurija Gregorca. Spored ima dva dela. V prvem se izvajajo Corellijeva skladba La Follia, Bachova Fuga v g-molu in Weniawskiego Koncert v d-molu. La Follia je delo genialnega italijanskega skladatelja Corellija, katero so priredili za koncertno izvedbo različni svetovni violinisti; najbolj znana je priredba slavnega francoskega violinista Huberta Leonarda, ki je dodal muzikalno visoko vredno kadenco. V tej obliki se to delo največkrat izvaja. Glavna točka sporeda je prav za prav Weniawskiego II. koncert v d-molu, romantično delo, ki obsega mnogo poezije. V I. stavku, ki je poln plemenite melodijske, prevladuje tipična slovanska okrožnost; II. del je kontrapunktično zgrajen med violino in klavirjem; III. del pa je briljantno napisan in posebej opozarjamo na temo v finalu. O drugem delu sporeda bomo spregovorili jutri. Na koncert mladega domačega umetnika opozarjamo in vabimo. Vstopnice v knjigarni Glasbene Maticice. Pri klavirju bo pianistka Marta Bizjakova.

* **Razstava slikarja Franceta Pavčeca** v galeriji Obersonel, ki vzbuja upravičeno zanimanje, bo odprta do vključno 1. januarja, na kar opozarjamo ljubitelje umetnosti. Razstava je odprta tudi v opoldanskih urah.

* **V počastitev spomina umrlega** dobrega prijatelja g. Eanka Neceta so njegovi prijatelji zbrali 3070 lir. Znesek je bil razdeljen za praznike med siromašne družine šempetrskega okraja. — Prisrčna hvala!

be zamazane in potne delavce in ženske, ki si ogleduje sivega tekača. Na drugem delu slike bi videli samostanski vrt v njem pobožne sestre in kot sredšče Angeliko, potomko stare plemiške rodbine, ki je sedem let delala pokoro za greh iz mladosti in ki vidi, zastrupljena, v smrtni agoniji vizijo svojega umrlega otroka. Tretji del slike bi predstavljal vsebino komične opere »Gianni Scicchi«. Grabežljivo rodbino ob smrtni postelji samo navidezno mrtvega šaljivca. Ta triptih bi ne bil vsebinska enota, ki jo zahteva triptih temveč bi predstavljal tri povsem različne smotve, ki rima-jo nobene skupnosti, ker so povsem kontrastne. Ali si lahko predstavljate, kakšen čustven šok je za publiko, če sliši po čistem desetmurnem odmoru, po dramatični sestrin Angeliki, ki prenese človeka v svet bolečine in očiščenja — komično opero kot je »Scicchi«, kjer vlada farizejstvo, laž go- lufija in sebičnost? S tem je zmanjšani učinek opere in druga žali po prvi človeški čuti. Zato kot libreto ne harmonirajo. Čeprav so — vsaka zase po svoje — mojstrovina.

* **Kaj mislite o muzikalni strani »Triptiha«?** — Muzikalno sta po glasbeni iznajdljivosti bolj originalna »Plašča« in »Scicchi«. V njih je čutili vpliv Stravinskega, posebno v »Plašču«, kjer se nehoti spominjamo Stravinskega »Petruške«. Pucni je vzhiklivi, ko ga je slišal: »Guarda guarda a che punto è giunta la musica!« (Poglejte, pogledjte, kam je prišla glasba!) Toda v »Angeliki« je četal stari Puccini veličasten in pesni in melodiji.

* **Kaj pravi dirigent A. Neffat?** — Puccinijev »Triptih« je eno izmed njegovih zadnjih del. To se vidi po zrelosti muzikalne zamisli in po tehnični dogmatnosti. Zazel je vse tri v nek določeno muzikalno

formo: prvi tema »Plašča« je dramatično razgiban, toda v nasprotju, komično smer, lričen, tretji: »Gianni Scicchi« pa je zopet razgiban, toda v nasprotju, komično smer. Scicchi je njegova edna komična opera. Letos je preteklo 20 let, odkar je bila na našem odru oprižnjena »Sestra Angelika«. Pela jo je Zikova. V tej operi je tridajnsko dogajanje zgoščeno in koncentrirano v eno samo. Vsa intenzivna duševna drama je pčdana v preprostem in morda ravno zaradi svoje preprostosti močno učinkujočem dejanju ter zlasti v instrumentalnem pogledu — zvoli glasbi. Tako glasba, kakor libreto delujeta na poslušalca na način, ki zbujata sočustvenost in ginitenost in torej vršita tisti del poslanstva glasbe, ki naj poraja v človeku humanost.

* **Nekaj o M. Kirbosovem debutu** kot koreograf.

Z Maksom Kirbosom je spoznala gledališka publika zelo nadarjenega in tehnično odličnega plesalca. Kot član Monte Carlškega baleta (s katerim je prepotoval velik del Evrope in ki je bil tudi v Ameriki), je delal pod vodstvom slovitih svetovnih plesalcev-koreografov. Ko je pred nekaj leti prišel v Ljubljano, je reproducirati na samostojnem baletnem večeru s svojo partnerico in ženo Ireno nekaj znamenitih koreografij. Kirbos pomeni torej za naše gledališče novo mlado moč, ki nam bo s svojim znanjem in poznavanjem tujih, velikih koreografij posredovala najnovejšo pridobitve na plesnem polju. Njegova prva velika samostojna koreografija na našem odru bo Beethovnova 7. simfonija v koreografski obdelavi L. Mjasiņa, ki je prinesla temu baletnemu moštru ansambla v Monte Carlu mednarodni sloves.

Razen našega celokupnega baleta, ki je tokrat pomnožen s pomočnim, in razen naših soloplesalcev: Brvničarjeve, Japljive,

u — V treh mesecih lahko dobite osnovno znanje jezikov: italijanščine, nemščine itd., če se zglasite od 15. do 17. ure dnevno: Novi trg 5-III levo.

u — Priporočamo vam, da že sedaj nabavite beležnik in žepno koledarje za leto 1943 XXI-XXII, ker je lani zaloga pošla. Koledarje vsake vrste dobite v knjigarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3.

u — Šolskih skrbni se rešajo starši, ki prijavijo svoje otroke k dnevnim instrukcijam po dve uri dnevno proti nizkemu mesečnemu honorarju (ura stane povprečno okoli 2 liri). Pojasnila in vpisovanje: Novi trg 5-III levo od 15. do 17. ure dnevno pri Vseučiliški knjižnici.

u — Jezikovni tečaji — italijanski, nemški, francoski itd. — v središču mesta pri Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, prično v začetku januarja. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer (po želji) v začetnem, nadaljevalnem ali kaverzacijskem oddelku. Najuspešnejša učna metoda. Tečaji so uradno dovoljeni. Vpisovanje in informacije dnevno do 19. ure.

u — Nesreče. V ljubljansko bolnišnico so med prazniki pripeljali več ponesrečencev. Alojzija Rupnikova, 27letna žena železničarja iz Ljubljane, je padla in si zlomila desnico. Na slamozeznici si je porezala prste desnice 18letna delavka Amalija Pernelova iz Blatne Brezovice. Pri padcu si je zlomil desnico 63letni tesar Jože Lamberger iz Dobrunj. 21letna šivilja Kristina Zormanova iz Ljubljane je na tromostju padla in se potolkla po glavi. Pes je ugriznil v nogo 11letnega sina postrežnice Marijana Šajna iz Ljubljane. V levo se je vsek 27letni železniški kurjač Peter Sinkovec. Jože Ferlič, 13letni sinček pekoveškega mojstra, si je zlomil levo nogo. Z notranjimi poškodbami pa so pripeljali v bolnišnico 52letno ženo posestnika Marijo Čudnovu iz Vnanjih gor, ki je padla z lestve.

Z Gorenškega

Med odlikovanci, ki so prešli v prvi svetovni vojni zlato kolajno za hrabrost, je v božični številki gorenškega tednika predstavljen Janez Mohar, ki je po rodu iz Kamnika, prebiva pa zdaj na blejskem gradu. Po poklicu je zidar, vendar velja za enega najboljših gorenjskih sadjarjev. Boril se je od začetka vojne v Galiciji, kjer je bil večkrat ranjen, nato pa ujet v Odesi. Slednjič je prišel na fronto na južnem Tirolskem in je bil proti koncu vojne ponovno ujet.

Gorenjska mladina v kmetijski službi. Kakor smo poročali, je v marcu odšlo na Koroško v prostovoljno pomožno službo na raznih kmetijah nad tisoč gorenjskih mladencev in deklet. Te dni je bila služba končena in so bili fantje in dekleta sklicani k zaključnim zborovanjem, na katerih so bili pohvaljeni in so prejeli diplome. Vsega skupaj je bilo v tojko leta za fante in dekleta prirejenh 24 zborov, pri katerih so se vežbali v sportu, petju in igri ter so gledali različne filme.

Božično slavlje v Kranju je bilo prirejeno v okrašenih dvoranih. Prepeval je dekliški zbor, nato so vprizorili pravljico »Janko in Metka«. Igrala so dekleta vojne službe. Po zaključni pesmi je izpregovoril krajevni skupni vodja Rebernik.

IZ Gorenjskega šteta

Zborovanje županov pljuškega okraja je bilo 23. decembra v Ptuj. Višji vladni svetnik Dr. Wöhner je govoril o načelih občinskega gospodarstva za bodoče leto. Zaključne besede je izpregovoril okrožni vodja in deželni svetnik Fritz Bauer. Županom je bilo naročeno, naj kar največje izpolnjujejo svoje županske dolžnosti.

O božičevanju na Sprednjem Stajerskem je objavila graška »Tagespost« v božični številki dops iz Maribora. Dopsnik popisuje, kako tudi Spodnještajerci voljno prenašajo bremena sedanje vojne in kako se je povsod naselilo veselje do življenja.

V mariborskem gledališču so ta teden na sporedu vse »igra« »Nečak od tam in tam«, »Sprejo« »Stajski klavir«, baletna nastop in opera »Črni Peter«, ki jo je napisal Norbert Schultze. Premiero je pripravil Ludvik Renko.

Uspela prireditve na dan Matere in Deteta

Eks. Visoki komisar Emilio Grazioli govori zbranim materam pred razdelitvijo božičnih daril

Pogled v nabito polno dvorano — (Foto Lojze Mavec)

Iz Hrvatske

Iz konzularne službe. Za vodjo nemškega konzulata v Vinkovcih je bil imenovan poslanik svetnik Pavel Neve. Vodja nemškega konzulata v Dubrovniku je postal generalni konzul Ludvik Adler. Njegovo delovno območje se razteza na velika županstva Dubravo, Bribir-Sidrago, Hum in Cetinjo.

Novo hrvatsko odlikovanje. S posebnim zakonom je bil ustanovljen nov hrvatski red za zasluge. Ima 3 stopnje in obliko križa. Podeljevali ga bodo v miru in vojni zaslužnim državljanom.

Simbolični dar Poglavniki telesni straži. V svečani avdijenci je sprejel Poglavljenik načelnika vojaškega odposlanstva italijanske vojske v Zagrebu, ki mu je ob tej priliki izročil moderno puško-polstrojico kot simbolični dar italijanskih Oboroženih sil konjeniškega oddelku Poglavnike telesne straže.

Desetletnica hrvatsko-nemškega društva v Zagrebu. V dvorani hrvatskega glasbenega zavoda je bila svečana proslava desetletnice obstoja hrvatsko-nemškega društva v Zagrebu. Svečanosti sta med drugimi odličnimi gosti prisostvovala prosvetni minister Dr. Mile Starčević in nemški poslanik Siegfried Kasche, ki je v nagovoru na zbrane člane naglasil trdno povezanost nemškega in hrvatskega naroda. Na koncu svojega govora je poslanik Kasche izrazil prepričanje, da je borba, ki jo skupno vodijo evropski narodi, temelj njih boljše bodočnosti.

Zatemnitev v januarju. Po predpisih uredbe o zatemnjevanju je v mesecu januarju zatemnitev obvezna od 7. zvečer do pol 8. jutraj.

Zemunski gasilci — občinski namestniki. Na prošnjo zemunskih gasilcev je mestno načelstvo sklenilo, da se bodo odslej gasilci smatrali kot mestni uslužbeni.

Za glavnega ravnatelja za pošte, telefon in telegraf v prometnem ministrstvu je bil imenovan oddelni vodja v prometnem ministrstvu Franc Poljan.

Tekstilno blago na točke. Ministrstvo za narodno gospodarstvo je izdalo novo odredbo o dodeljevanju tekstilnega blaga, s katero je opuščen dosednji način razdeljevanja tekstilij in uveden sistem na točke. Obračun nakaznice odraslih bodo imple po 120 točk, medtem ko bodo otroci in dojenčki prejeli samo nakaznice s 100 točkami.

Hrvatski delavci na božičnih počitnicah. Prejšnjo soboto je prišla večja skupina hrvatskih delavcev iz Nemčije na zagrebški kolodvor. K sprejemu je prišel tudi Poglavljenik. Delavci so ga prijazno pozdravili in mu na njegovo vprašanje, kako se jim je godilo in kako so zadovoljni s prehrano, enodušno odgovorili, da jim je dobro. Dne 10. januarja se delavci vrnejo v Nemčijo.

Hrvatske vasi se elektrificirajo. V vasi Črnc, Beretina in Krusljeva v okolici Varaždina so prebivalci na nedavnih vaških sestankih sklenili, da ustanove električne zadruge. Vaščani občine Vidovec pa so zbrali za napeljevanje električne toka že milijon kun v gotovini in nakupili ves električni material.

40 milijonov za želje. Kmetje iz vasi Vidovec se pretežno bavijo s pridelovanjem zelja in so letos odpeljali po železnici 221 vagonov zeljnatih glav v vrednosti nad 35 milijonov kun. Razen tega so mnoge zelja z vozovi prepeljali v Zagreb in Varaždin, tako da se lahko računa, da so kmetje občine Vidovec dobili letos za prodano zelje okrog 40 milijonov kun.

Davek na nezazidane parcele v Zagrebu ukinjen. »Hrvatski Narod« objavlja naredbo zagreškega župana, po kateri je do daljnjega odredbe ukinjeno pobiranje mestnega davka na nezazidane parcele. Mestno poglavarstvo bo odpisalo davek na nezazidane parcele, odmerjen za letošnje leto, vplačani zneski pa ne bodo vrnjeni.

Najlepši poklon za vsakogar je letošnji Vodnikov knjižni dar!

grafija njegova. Kar se tiče inscenacije in kostumov se je držal. — V kolikor je bilo mogoče — kostumov znanih umetnikov Bérarda in Karinske, ki sta inscenirala krstno predstavo. Maša Sl.

ZAPISKI

Rubensov dom

Ko se je slavn slikar Peter Pavel Rubens vrnil s študijske poti po Italiji in Španiji, se je oženil s patricijsko hčerjo Izabelo Brandtovo in sklenil, da si postavi svojo hišo. Kupil je sredi Antwerpna ob Tournhouterskem kanalu za 10.000 goldinarjev hišo in posestvo ter pričel svoj novi dom urejati po načelih, ki so se priljubila na poti po sredozemskih deželah. Prvotni gtečni stanovanjski hiši je bil pridružil renesančno poslopje z veliko slikarsko delavnico za učence in z manjšim atelierom zase. Obe poslopji je prav lepo združil na zunaj in na znotraj ter si uredil zadaj veliko dvorišče, ki ga je zapliral renesančni portal, skozi katerega je bil vhod na vrt. Ta stavbena dela so trajala sedem let. Šele l. 1617 se je mogel Rubens naseliti v svojem preurejenem domu. V njem je živel do smrti, se pravi, celih pet in dvajset let. Ves ta čas ga je izboljševal in okraševal. Po njegovi smrti je spadalo k zapuščini tudi 317 slik, ki so bodisi krasile Rubensov dom, bodisi bile razstavljene naprodaj, zakaj podjetni umetnik je priložnostno kupčeval tudi s tujimi slikami.

Ta hiša je potlej prehajala od lastnika na lastnika. Eden izmed poznajših lastnikov je spremenil veliko dvorano v konjarnico. V času francoske revolucije je bila v hiši ječa za katoliško duhovščino. Ko se je mesto Antwerpen oddolilo, da kupi Ruben-

sov dom, so nastali razni spori in šele l. 1931 je prešla hiša v njegovo last za lep znesek 5.086.377 frankov. Mesto je sklenilo, da zanemarjeni stavbi vrne njeno no-kanje lice. To pa ni bilo tako lahko, ker niso imeli na razpolago podobne njene prvojenke stanja. Zategadelj so vse stene najprej temeljito očistili vsega, kar so nanje nanesti poznajši lastniki, da so tako dobili jasnejše pojme o tem, kako je bila hiša opremljena za Rubensovih časov. Restavracija bi se imela končati l. 1940, pa je prišla vmes vojna in zadržala delo. Zidari in fasadniki so še vedno na delu, zato so pa nekateri prostori že restaurirani do kraja in opremljeni s pohištvom iz Rubensove dobe.

V bodoče bo Rubensov dom v Antwerpnu središče vsega raziskavanja o nesmrtnem flandrijskem mojstru. V njem bo zbrano vse gradivo o njegovem življenju in delu; z muzejem in arhivom pa bo združeno tudi ognjišče žive in sodobne umetnosti. Antwerpen bo torej po sedanji vojni bogatejši za znamenitost, ki ima — prav kar Rubensovo delo — svetoven kulturni pomen.

V poročilu o mladinskem klavirskem večeru je izostala opomba, da je koncert priredila Glasbena Matica in da so vse zbirke, ki so bile izvajane, izšle v založbi Glasbene Maticice, razen dveh.

»Kavaler z rož« v novi režiji. V Rimu je ondočna Opera vprizorila Straussovo opero »Kavaler z rož« v popolnoma novi inscenaciji, katero je pripravil kot gost Heinrich K. Strohm. Vse vloge razen partije Ochs so bile v rokah italijanskih pevcev. Predstavi je prisostvoval tudi nemški poslanik italijanske vlade von Mackensen.

Odcvelili „Češnjev vrt“

Taganrog, katerega je nekako lani ob tem času zasedla nemška vojska, je domovinsko mesto ruskega pisatelja Antona Čehova. Njegovo prebivalstvo sestavljajo Rusi, Grki in Armeni.

Taganrog je osnoval Peter Veliki, in sicer kot pomorsko trdnjavo na pomorski konici Taganroškega zaliva. Ze takoj ob svojem nastanku je imelo to mestce čudno zidovje. Jedva zgrajeno in opasano z močnim zidovjem, je čakalo, da se mesto obzide zopet podrl, kajti pontski mir, sklenjen l. 1711, je določal, da ne sme imeti fortifikacij. L. 1769 za vlade Katarine II., pa so utrdbe obnovili. V pristanišču so se tedaj zadržale vojne in trgovinske ladje. Skladišča žita, ki so ga dovažali iz Ukrajine in iz kotline Dona, pa so ustvarile v Taganrogu prosperujoč trgovski stan. Tako se je ustvaril tukaj malomeščan ruskega devetnajstega stoletja, ki je poleg plemenitstva postal del in nosilec ruske inteligence. Oče Antona Čehova je bil takšen malomeščan in trgovec. Živel je v ugodnih gmočnih razmerah in po tedanji šegi je rad gostil prijatelje in znanke pod cvetočimi češnjami ob belo pogrnjenih mizah, kjer se je življenje odprlo tudi Antonu Čehovu. Značilno je, da sta se oba sinova trgovca Čehova posvetila umetnosti: Anton je postal pisatelj, njegov brat pa slikar.

V tem okolju Pastirskih iger zapoznelega rokoka po Azovskem morju je dne 18. januarja 1860 ugledal luč sveta pisatelj in dramatik Anton Čehov. Mladost mu je

rarno-znanstvenim studijem ter napisal razprave o Goetheju in Shakespearu. In vendar je bil ta mož izgubljen duh. Sedemdesetleten, brez učencev, svoja dela dovršujoč v dobi, ki ga ni razumela, ko je revolucija nad revolucijo vznemirjala ljudi in državo, je bil le senca pravega življenja. Doktrinarni nauki marksizma so mu ostali tuji. V njem je ostalo tradicionalno nagnenje bivšega svečenika, svoboda duha, katero sta mu posredovala Goethe in Shakespeare in vse to je potisnilo starca nekam ob stran. Mož je videl, kako se vedno bolj oddalja od njega svet devetnajstega stoletja. Minil je carizem, humanizem Dostojevskega in strpljivost, katero je propovedoval Tolstoj. Ko mu je bilo 60 let, je Bolandin trikrat poromel na griče pred Taganrogom in vsako pot pa so ga privedli nazaj v ječo. Potem, ko je predsedel za zapahi sedem let, ga je neki komisar izpustil na svobodo. Bolandinov usoda je značilna za mnoge duhovne ljudi, ki so ostali v Rusiji in so doživeli svetovno vojno ter prekuščino l. 1917. Na koncu obiska me je prosil, naj mu pomagam priti v Nemčijo. »Nemčija«, je dejal, »je moja duhovna domovina, tam bi si želel umreti...«

Pod steklom leži knjiga, ki prica, v kakšnem duševnem razpoloženju je živel ruska inteligenca ob koncu 19. stoletja. Naslovljena je »Ostrova Sahalin«. To je popolna knjiga Čehova, ki poroča o pustolovčinah, doživljenih na potovanju šrom Rusije, od Moskve do sibirskih meja. Ob čitanju se zdi, da se obnavljajo pred bralcem krvavi madeži sredi tundre, dvigajo se pred njim leseni mlini in slednjič vidimo ves otok Sahalin v krogu kaznjencev. Nekje na steni vidimo ležalko na krovu ladje, s katero se je Čehov vozil čez Ledeno morje. Kakor otoki v daljnih morjih se nam zdijo danes tudi drame in zgodbe Čehova. Kot mlad študent medicine je Čehov pisal v Moskvi feljtone in prigode za satirične tednike. In moglo se je zanimal za zdravstvo samo zaradi tega, ker je bil že v mladih letih bolehen človek. Ze tedaj se je oglašala v njem jetika, kateri je podlegel l. 1904 v Badenweilerju potem, ko je zaman iskal zdravlja v suhem ozračju Ufe, Jalte in Krima.

Čehovljevo življenje je bilo znano le ožjemu krogu enako mislečih pisateljev in igralcev. Čehovljeva duša je bila prav tako samotna, kakor duša največjega ruskega pesnika Aleksandra Puškina. Tudi srečanja, katera nam pred očmi slikajo iz Čehovljevega življenja v njegovem muzeju in knjižnici, se zdijo kakor idila pozne ruske družbe. Tu vidimo n. pr. Čehova z dolgo brado in naočniki na verandi, poleg Tolstaja v beli kmečki bluzi in visokih škornjih. Neka druga slika prikazuje Čehova in Tolstaja na soncu. Čehova, kakor je bilo vedno v njegovi navadi, v brezhibni črni obleki, Tolstaja pa pri zajtrku z belo brado, ki zre kakor čarovnik predse. Na glavi velikega epika sedi slammik s širokimi kraji, pod njim se bliskajo skriv-

nostne oči. Potem vidimo Gorkega in Čehova v Jalti na Krimu. Kakšno nasprotje med kmečkim obličjem Maksima Gorkega in med finimi potezami, ki jih izraža Čehovljeva obraz! Pisatelja sta na jutranjem sprehodu pod cipresami vzdolž obzidja carskega gradu. Podobnih slik je cela kopica. Na neki vidimo Čehova kot vlastelina v kožuho pred hišo z dvema htrama. Kajti kakor Tolstoj, je bil tudi Čehov meščan in gospod, v nasprotju z zapuščenim Dostojevskim, ki tvori med ruskimi pisatelji veliko izjemo.

Na dnu dvorane vidimo poleg beležk in dnevnikov, poleg napotkov za pisatelja in njegovo delo, poleg povabil in sličnih rekvizitov tudi fotografijo Čehova na mrtvaškem odru. Dve sveči ob strani osvetljujejo upadel obraz, tanke roke se oklepajo razpela. Zraven stoji zapisana zadnja Čehovlova beseda: »Umiram...«

Popoldan v Taganrogu. Cesta v južnem delu mesta je zasajena z akacijami. Zemlja gredic, ki so bile prej zasajene z vrstami plemenitih trav, je zdaj preorana in zasajena s kurozo in krompirjem. Od morja prihaja tople veter, na koncu ceste se dviga v zrak svetilnik in sega, tako se zdi, naravnost v temnosinje nebo. Na Čehov-

skaji so trgovine še zaprte. Po cesti hite ženske s sončniki iz rdeče svile, v tenkih barvastih oblekah in bluzah, s pisanimi rutami na glavah. Ustavil sem se pred dolkim vrtom z železnimi ograjo. To je nekakšen češnjev vrt, porasel deloma z ogromnimi praprotnicami. Sredi njega stoji spomenik. Vznosje je obloženo s kosi apnenca, sredi njega se dviga poprsje Čehova. Ustavil sem korak, odprl vrata in odkorakal po pešeni tezi proti majceni hišici, ki je čepela skrita med češnjevim drevesi. Vrata na hišici sem opazil šele ko sem bil že pred njimi. Bila so na stečaj odprta.

Trije med seboj zvezani prostori so zevali prazni. Na stenah je viselo le nekaj slik: Čehovljevi starši, njegovi bratje in sestre, njegov profesor z gimnazije, — dekoriran, seveda — razglednice Taganroga, zdaj razdejana ruska cerkev, klasična stavba gimnazije, spričevala in rodbinski dokumenti. To je bilo vse. V tišini hiše so plesali sončni žarki, zelen somrak se je kradel skozi majhna okna v izbo. Zunaj pred vhodom je bila kuhinja, v njej nekaj bakrenega posodja, kuhinjska za čaj, klešče za žerjavico in medenast samovar. Kmalu sem zapustil hišico, posedel še malo na vrtu pod debelo češnjo in sem opazoval igro sonca na steblih in grmčju. Nad jasminovim grmom pred hišo je zrasla ogromna sončnica, za odcvelimi vejami češenj pa sem razločil ploščo iz marmorja in na nji napis:

»Anton Čehov
1860—1904«

Zimska obleka dreves

Kako vpliva potek, trajanje in trdnota zime na prihodnjo žetev, nam kažejo zimski letniške snujske. Ljudje se v začetku zimskih mesecev topleje oblečejo. Živalim se kožuh zgosti, samo za rastline se zdi, da so upostavljene vsim nevarnostim zime. To pa je samo varljiv videz. Kakor je narava poskrbela za živali, ni pozabila tudi dreves.

Kakšne zimske temperature lahko prenesejo posamezne rastline, je odvisno od tega, koliko vode ostane v rastlinskih celicah. Čim več vode vsebujejo takšne celice, tem večja je nevarnost, da rastlina zmrzne. Led pa, kakor znano, lahko raztrga rastlino. Seveda ni nujno, da vodi vsak tak primer do katastrofe, ki pomeni smrt za rastlino. Vsaka rastlina pa se temeljito okvari, če mraz njene življenjske funkcije tako moti, da ne more s pomočjo sonca zajemati iz zraka dovolj ogljikove kisline, ki je važna za njeno prehrano.

Ze v naših klimatičnih razmerah so razlike v tem pogledu zelo različne. Alpske rastline začno poganjati že pri temperaturi ničle, druge rastline pa potrebujejo vsaj deset stopinj toplote, da lahko začnejo kiliti. Pri rastlinah enoletnicah preživijo zimo samo semena. Semena namreč ne vsebujejo nobene vode in lahko prečesejo mraz do 200 stopinj. Rastline so bitja, ki so zmogne zelo velikih temperaturnih razlik. Drevo reagira v svoji okolici na toplotne izpremembe prav tako kakor na primer žaba, kača ali martinček. S tem je, takoj pojasnjeno,

kako se lahko vrtnarjem posreči, da ob mrzlih božičnih praznikih s čisto navadno toplo kopeljo povzročijo, da začne cvetiti španski bezeg. Majhno zvišanje temperature navadno zadostuje, da se življenjski sokki v rastlinskem telesu zganijo in ožive.

Zimsko spanje rastlin se do potrebo po toploti pri rastlini izkoriščamo tudi v naši prehrani. Krompir nam vzklji v umetno povročeno ozračju prej, kakor bi se to zgodilo na prostem. Tudi fižola in buče ne sadimo

pri nas že v aprilu, ker nastopi zanje premoren čas šele v maju. S tem, da jih sadimo potem, ko je minila nevarnost mraza, jih obvarujemo gotovega pogina.

Ob začetku zime pade ne le temperatura, temveč se skrči tudi množina svetlobe, ki ima kakor v življenju človeka tudi v življenju rastline ogromno vlogo. Rastlina brez svetlobe ne more vsrkavati hrane iz zraka. In čim manj je svetlobe, tem bolj je prehrana rastline »racionirana«. To primora rastlino, da skrči porabo hrane. Energija, ki jo obnovlja prehrana, se izrabi in voda, ki je v listih, izhlapi. Ker torej pozimi rastlinam primanjkuje vode, se rast ustavi. To se kaže najočitneje pri listovcih, ki odvržejo listje, ki niso nič drugega kakor organi za izhlapevanje. Iglavec, bor na primer, porabi samo eno desetino vode kakor na primer jesen. Zato ni treba, da si pomaga s tako radikalnimi sredstvi kakor kako listnato drevo. Zadostuje mu, da ima namesto listov igle, ki so prevlečene z nekakšno vosčeno plastjo, medtem ko imajo iglice luknjice samo na spodnji strani. Proces izhlapevanja se zategadelj pri iglavcih vrši mnogo počasneje in iglavci ostanejo zeleni tudi čez zimo.

Ce pomeni dolga in huda zima za poljske prideleke hudo preizkušnja, prinaša tudi mila zima brez snega rastlinam mnoge nevarnosti. Temperatura pod snežno odejo je namreč vedno višja od temperature na površini. Zato se čisto primeri, da pri razmeroma občutnem mrazu zemlja pod sneg zopet ščiti rastline. Ščiti jih s tem, da jih očuva prezgodnja kaljenja v primeru, da nastopi čez noč toplejše vreme. Sneg učinkuje v takšnih primerih kot nekakšna plast izolacije, ki skrbi za srednjo temperaturo. Sneg tudi povzroča, da rastline na prostem ne izgube preveč vode, katere si ne morejo dovolj hitro načrpati iz zemlje.

Kaj stori lahko človek v takšnih spremenljivih zimskih razmerah? Proti mli skoraj ni obrambe. Nevarnostim trde zime pa se lahko izogne s skrbno izbiro rastlinskih vrst. Tako se znanost s proučevanjem zimske klime uvršča z velikimi zaslugami tudi v našo prehrano, katero bolj in bolj smotno uravnava ter jo napravi neodvisno od muhavosti spremenljivega vremena.

KAJ VEM? KAJ ZNAM?

586. Kdo je bil sin in naslednik kralja Davida?

587. Kakšen les uporabljajo za boljše vrste svinčnikov?

588. Zakaj meri ploskev zemlje, ki jo pregleda letalec iz določene nadmorske višine, približno toliko kvadratnih kilometrov, kolikor znaša 40-kratna nadmorska višina, izražena v metrih? (Primerjajte vpr. 583!)

589. Ena iz astronomije

Zvezdoglej je opazoval to ozvezdje in ga je s pravilnim zvezdnim likom razdelil v 12 enakih delov tako, da je prišla v vsak del ena zvezda. Kako je to napravil?

Rešitev nalog 22. t. m.:

581. Prava margarina se izdeluje iz govega loja in mleka.

582. Mikron se imenuje tisoči del milimetra.

583. Ploskev zemlje, ki jo pregleda letalec iz določene višine v zraku, je kalota (kapica) zemlje in imamo za natančno izračunavanje posebno matematično formulo. Kadar se pa ne zahteva natančnost in zadostuje dobra približna vrednost, pomnožimo v metrih izraženo nadmorsko višino s številom 40 in nam ta produkt pove številu kvadratnih kilometrov pregledane ploskve.

Navedemo štiri primere. V prvem stolpcu so nadmorske višine v metrih, v drugem stolpcu so približne vrednosti po našem navodilu in v tretjem stolpcu so natančne vrednosti pregledanih ploskev v kvadratnih kilometrih:

1000	40.000	40.005
2000	80.000	79.998
3000	120.000	119.954
4000	160.000	159.944

584. Kdo je bil nepridiprav?

Deček, ki je zadel s snežno kepo starega moža v glavo, je tisti ob plotu.

585. Jajca na trgu

Kmetica je prinesla na trg 63 jajc. Prodala jih je petim gospodinjam po vrsti, vsaki polovico jajc kolikor jih je še imela in še pol jajca. Prvi gospodinjji je prodala polovico od 63 in še pol jajca, t. j. skupaj 32. Drugi gospodinjji je prodala polovico od ostanka 31 in še pol jajca, t. j. skupaj 16 jajc. Tretji gospodinjji je prodala polovico od ostanka 15 in še pol jajca, t. j. skupaj 8 jajc. Enako je prodala četrti gospodinjji 4, peti gospodinjji 2 jajci in ji je ostalo eno jajce.

REŠITEV BOŽICNE KRIZANKE

Vodoravno: 1. eskadra, 7. Atropos, 13. Kirov, 14. lej, 16. ab ovo, 17. osa, 18. otavnik, 21. na, 22. smo, 23. bas, 25. A, O (Alfa in Omega), 26. oklo, 28. Maori, 32. idiot, 34. oslon, 36. aškr, 38. avo, 40. ti, 41. že, 42. se, 43. da, 44. vsa, 45. Noe, 46. Barij, 47. v p. (v pokolu), 50. Ag (argentum, srebro), 52. Imola, 54. očala, 56. njuno, 59. osviti, 61. aloa, 63. ubodi, 65. navi, 67. ve, 68. noj, 70. rja, 72. Al(uminij), 73. Iva, 75. razlika, 78. ale, 79. cikel, 81. eon, 82. nabo, 83. anapest, 84. Alabama. Navpično: 1. ekonomat, 2. Sisak, 3. Kra, 4. A, O, 5. dvom, 6. Ala, 7. Ajn, 8. raka, 9. Ob, 10. pol, 11. ovčar, 12. solomura, 15. Evno, 19. Tomo, 20. ibis, 22. solomura, 24. slovensčina, 27. lik, 29. državljan, 30. ro, 33. Ice, 35. las, 37. šivam, 39. ideal, 46. bibavica, 48. Pao(hi), 49. nov, 51. Galileja, 53. ono, 55. ata, 57. nuj, 58. ob, 59. od, 60. Sirk, 62. Levin, 64. Oslo, 66. Salom, 69. Orle, 71. Jana, 74. Aka, 76. zet, 77. Ina, 78. aba, 80. ep.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

V hotelu

»Na pomoč! Na pomoč! Vrata, kje ste?«
»Tu sem, gospa! Kaj pa želite?«
»V moji sobi sta dva tujca. Vrzite, prosim, enega ven!«

Spomenik

Katona so nekoč prijatelji vprašali, zakaj ne poskrbi, da bi tudi njemu kakor mnogim drugim odličnikom postavili spomenik. Odgovoril jim je:
»Dosti ljubše mi je, da me ljudje vprašujejo, zakaj spomenika nimam, kakor pa da bi me vprašali, zakaj ga imam.«

Najgalantnejši možki

V New Yorku je bil že davno znan kot najgalantnejši možki kralj jazza Paul Whiteman, ki je prav tako slovel po svojem orkestru kakor po svoji zajetnosti.

Ko je nekoč vprašal ameriškega obiskovalca nočnih lokalov in zabavišč, zakaj je bil prav Whiteman proglašen za najgalantnejšega možkega, je dobil prav ameriški odgovor:

»Zato, gospod, ker lahko ponudi v travaju dvema damama sedež, kadar vstane s klopi...«

Speljal ga je

»Tu je prepovedano loviti ribe. Kaze boste plačali.«
»Saj ne lovim rib. Samo črva učim plavati...«

»to je pa nekaj drugega. Ali lahko pogledam vašega črva?«
»Ribč priveče črva iz vode.«
»Prosim, le ogledajte si gale!«

»Dragi moj, vendar boste morali plačati kazen. Črv nima kopalnih hlač, kopalne brez hlač je pa pod kaznijo prepovedano.«

Največja trava na svetu

Življenje Malajcev in drugih tropskih narodov bi bilo brez bambusa, največje trave, ki raste na naši zemlji zelo težko. da. skoraj nemogoče. Bambus, glavna rastlina džungel, v katerih biva tiger in razne velike kače, cvete vsakih 25 let in obrodi tedaj velike množice rdečinega semena, iz katerega meljejo moko ali ga uporabljajo kakor riž. Bogati, nepričakovani pridelek je že večkrat rešil tamkajšnje prebivalce lakote in celo smrti.

Ko seme dozori, rastline odmrjo. Iz korenin, ki ostanejo žve počenejo novi poganjki, pogostokrat do sto in še več iz ene same korenine. Poganjki rasto zelo bujno in dosežejo že v nekaj dneh višino enega metra. V nekaj tednih so že visoki kakor dve do trinadstropne hiše. Nekateri bambusovi vrste, posebno na otoku Cejlonu, zrastejo do 40 in še več metrov visoko, debele pa so kakor naše smreke. Bili so kolencaste kakor pri naših žitih in travah, znotraj votle, pa tako trde da se pri sekkanju krešejo iskre. Iz votlih debel, posebno iz spodnjih delov, izdelujejo domačini razne posode, celo lonce v katerih kuhajo. Zunanja stran sicer zgleda, se pa ne seže.

Iz močnejših bambusovih stebel grade domačini svoje kočje. Iz primerno debelih odganjkov napravijo stebre, debelejšje razklojejo in naravnajo kot deske, ki imajo sicer špranje, vendar se dobro drže skupaj

in povsem ustrezajo namenu.

Z velikimi, palmam podobnimi listi pokrivalo svoje kočje in bivališča. Iz bambusovih cevi so zgrajene cele vasi, ki prav dobro ustrezajo in so dovolj odporne proti vremenskim neprilikom. Če pa izbruhne v taki naselbini požar, nastane kanonada, ki se razlega daleč naokrog. V notranjih votlinah zaprti zrak se segreje in razžene stebela s silnim pokom. Bam-bu-bam-bu opozarjajo domačine na nevarnost in silne eksplozije. Od tod ima ta rastlina tudi svoje ime.

Iz vlaken mladih poganjkov in iz listov izdelujejo posebne vrste papir, ki presega po čvrstosti, kakovosti in odlični gladkosti najboljši evropski izdelek. Tudi tako imenovani svileni papir, ki ga rabijo za tisk dragocenih lesorezov izdelujejo iz bambusovih vlaken.

Mladi in mehki, kakor zapestje debeli poganjki dajejo prav ukusno zelenjad, z mladimi listi pa krmijo živino. Starejši poganjki izločajo v kolencih kremenčasti bambusov sladkor, ki služi domačinom za zdravilo. Iz močnih stebel napravljajo mostove, jih uporabljajo za vodovodne cevi in splave, na katerih plava na primer glavno mesto Siam. Iz te za domačine tako odlične in vsestransko uporabljive trave, izdelujejo pohištvo, nože, loke, pale, sušice, izredno lahke in trpežne vrvi, košare jadra in preproge.

zajetnejše... Imajo daljše noge, dočim imamo me daljše telo in krajše noge... Ali je res?

»Vsako plemo ima posebne ideje o lepoti.« je diplomatski odvrnil Uzik. »V Afriki so zamorke, ki se zde njihovim možem lepe, a mi bi se jih ustrašili. In tudi nekatere bele žene niso lepe...«

Yuri se je nasmešnila.

»In zato ste bili zmeraj na Zapadu! Ni dvoma, da zelo malo poznate naše življenje!«

»Res je. Toda... Oprostite, Yuri, ali ni tam lisčji brlog? Morda se motim?«

Yuri je pogledala in potem s svečanim glasom dejala:

»Seveda. To je brlog lisice s srebrnim repom. Vi te legende ne poznate?«

»Mati mi jih je povedala mnogo, a se ne spominjam, da bi mi govorila tudi o tako plemeniti živali. Pripovedujte mi vi!«

Zužleke so čvrstele po travniku in ptice so žvrgolele po bližnjih drevesih.

»Pred davnimi dnevi.« je začela Yuri, »je živel samuraj, ki je bil najlepši, najplemetnejši in najvrednejši med vsemi samuraji. Mnogokrat se je boril v vojni in premagal vse sovražnike. Končno se je nastanil v gradu svojega poslednjega tekmeča, ki ga je bil premagal. Dolgo je užival gostoljubnost tistega gradu. Lilijin cvet, premaganečva hčerka, pa se je skrivala v podstrešju in je zmeraj jokala.

Nekedane dne je bil samuraj v parku, ko je stopila predenj Irazza, lisica s srebrnim repom, ga pogledala in mu rekla...

Toda, vam, ki ste živeli na zapadu, se bodo zdele neumne te bajke o govorečih živalih!«

»Nagprotno.« je odvrnil Uzik. »Tudi v Evropi so takšne!«

»Tedad poslušajte. Lisica Irazza je graja-

Lisica s srebrnim repom

(iz japonsčine)

Nobenemu japonskemu dekletu, četudi še tako sodobnemu in z zapadnimi idejami prepojenemu, kakor je bila na pr. Yuri, mala rjavolasa uradnica Petrolejske družbe, ne bi niti padlo na um, da bi se sramovalo, če bi ga kdo gledal v kopeli.

Vsakdanja kopel je skoraj obred, ki ga zahteva snaga in ki ga vsaka žena opravi brez zadrege. Vse se neprisiljeno slečejo in potopijo v polne banje. Mnogokrat puste okna odprta in se ne zmenijo za poglede tujcev, ki gredo slučajno po cesti. Sicer pa Japonci nimajo navade gledati skozi okna in čeprav so zvesti občudovalci ženske lepote, ne pokažejo kdo ve kakšnega zanimanja, če zagledajo golo žensko, ki se koplje pri odprtem oknu.

Zato je bila Yuri nekoliko presenečena, ko je iz kopeli zagledala skozi odprto okno mladega moža, ki se je ustavil in jo gledal.

Bil je na evropski način oblečen mladenci, a brez klobuka, s skrbno počesanimi in gladkimi črnimi lasmi. Imel je svetlo modre naočnike in morda novo, lepo zlikano obleko.

»V Evropi je moral biti«, je pomislila Yuri, »in je spoznal razliko med našo sramežljivostjo in sramežljivostjo belih žen!«

Skoraj neprijetno ji je postalo, da je stopila iz vode in vsa gola krenila k oknu, ne da bi se zmenila, da jo vidi, ter spustila zavese.

Ko se je okopala, se je skrbno počesala in si polepšala obraz, se oblekla in odšla v urad.

Komaj pa je prečkala cesto, že je zagledala mladega moža. Pristopil je s ponižnim smehljajem na ustih in pozdravil.

Naslednji dan sta šla v okolico. Na zadnji postaji sta izstopila iz podzemne železnice in zavila med cvetoča polja.

Uziko — tako se je imenoval mladi mož — je pripovedoval o svojem življenju v Berlinu in Rimu. Njegov oče je bil diplomat in on se je šolal v evropskih šolah.

»Ali je res,« je vprašala Yuri in sedla na odžagano deblo, ki ga je pokrival mah in je pozabljeno ležalo na cvetočem travniku, »da so evropske žene lepše kakor me? Pravijo, da so vitkejše, dočim smo me

Službo dobi

Iščem dekle
k dvema osebam, z vsa
hisa dela, z znanjem ma-
lo kuhar. Predstaviti vsak
od 14. do 16. ure.
Naslov v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18135-1

Iščem kuharico
k dvema osebam, z dobri-
mi dolgotrajnimi spretnostmi.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Pomena«. 18102-1

Postrežnica
za ves dan, ki se razume
tudi na kuhinjo, sprejem
tudi. Biti mora poštena
in pridna. Naslov v vseh
poslovalnicah Jutra. 18164-1

Postrežnica
marljiva, močna, snažna in
zanesljiva, dobi takoj stal-
no mesto za čas od 7. do
14. ure. Plača 250-300 lir
in kosilo. Javiti se do če-
trtega od 14. do 16. ure.
Naslov v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18121-1

Čevlji, pomočnica
za damsko delo sprejem
Trebar, Sv. Petra cesta 6.
18147-1

Gospo aligospodičino
ki bi lahko dobila 3-krat
na dan dojenčka za Bež-
igradom, iščem. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Dobro plačilo«. 18168-1

Dve mladi dekleti
sprejem k otroku ali pa
kot pomoč v gospodinjstvu.
Naslov v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18167-1

Čevljarica, vajenca
sprejem takoj. Naslov
v vseh poslovalnicah Jutra.
18088-44

Pomik

Krojne tečaje
in damsko kroje po meri
nudi modni salon Rozman
Pavina, lastnica zaseb. uč.
zav. odobr. od Vis. Komis.
št. 3755-2-42 v Rožni do-
lini, cesta X-1, vila »Marja«
(v bližini restav. kavar.).
17638-4

Pouk kl. harmonike
Pet začasnih, otroke ali
odrasle, sprejem v skupi-
no. Temeljni pouk teorije,
hiter uspeh in stalna vzpo-
bujanja. Dvakrat na teden po
eno uro, mesečni honorar
za posameznika 75 lir. Po-
zvedbe med pol 12. in
13. uro. Naslov (v centru
mesta) v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18173-4

Klavir - harmoniko
poučevanje gospe po hitri in
uspešni metodi. Obenem
temeljni pouk teorije. Pridi
tudi na dom. Naslov v
vseh poslovalnicah Jutra.
18172-4

Službo isče

Pomoč
pri sestavljanju bilanc, iska-
nju knj. napisov, knjižništvu
itd. nudi izkušena knjigo-
vodkinja nekaj ur dnevno.
Čas in ne visok honorar po
dogovoru. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Knjigovod-
stvo«. 17637-2

Bilance

Knjige
sestavlja, knjigovodstvo kon-
trolira in vodi strokovnjak
z mnogoletno prakso. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Knjigovodstvo«. 1789-2

Dekle

Pomožna natakarica
24letna, ki bi opravljala tu-
di druga hujša dela, išče
službo za takoj ali pozneje.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Postena«. 18125-2

Gospodična

Trgovski pomočnik
z znanjem italijanske, išče
zaposlitev. Cene ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Skromen, pošten«. 18091-2

Gospa prevzame

vodstvo gostilniške kuhinje
ali kake menze, eventualno
gospodinjstvo pri boljšem
gospodu. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Dobra ku-
harica«. 18092-2

Pletilja išče mesto.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Pletilja«. 18157-2

Iščem službo
kot pomožna moč v pi-
sarni, mestu v trgovini ali
slično, najraje na delu.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Pomožna mlada
moč«. 18146-2

Postrežnica
mlada, poštena in čista,
išče zaposlitev za trikat-
redensko po ves dan. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Ura«. 18138-2

»Hammonia«

parketno čiščenje je pri-
spelo - poskusite, je
odlična tehnika, čisti le-
po, temeljito, hitro in po-
ceni. HAMMONIA čisti
parkete, pohištvo, lino-
jeum, gumij, folije, umet-
no in kamnita tla.
Glavna zaloge »PETRO
NAFTA«. - Ljubljana,
Bleisweisova cesta 35a.
J-1755M-6

Električni aparat
za otajevanje zamrznjenih
vredovodov, prodam. Dipl.
teh. Poljšak Tone, Ljubli-
ana, Frankopanska 21.
18084-6

Črno lisico - boo
lepo, veliko, prodam. Ogle-
da se lahko med 12. in 14.
uro. Naslov v vseh poslo-
valnicah Jutra. 17970-6

Register blaginjo
Fried. Krupp A. G. Essen,
v popolnoma dobrem sta-
niju, prodam. Poizve se iz
Streliška ul. 24, trgovina.
18131-6

Pirotska preproga
2x2,60 napravlja. Na ogle-
dopolne: Klunova 6, pri-
tičje, Kodeljevo. 18134-6

Težko diro
5000 kg nosilnosti prodam.
Naslov v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18095-6

Srebrno uro
orig. Schaffhausen, ugodno
prodam. Fotografika, Blei-
weisova cesta 15. 18159-6

Prodaj
živalni stroj Singer, malo
rabljen, Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 18148-6

Srebrno lisico
popolnoma novo, prodam.
Izključni preprodalci. -
Naslov v vseh poslovalni-
cah Jutra. 18143-6

Peč
»Zare in veliko železno na-
pino ploščo, prodam. Re-
boli, Miklošičeva c. 18.
18139-6

Peči in štedilnike
različne velikosti, več ko-
madov, za skoraj polovico
ceno, razprodaja Gasogeno
Merkur, Puharjeva ul. 6.
18170-6

Drva in premog
prihranite (50%), ako si
naročite Merkur predpelo
za Vašo ločeno peč. Več
sto že v uporabi. Gasogeno
Merkur, Puharjeva 6.
18171-6

Knjige

Knjige
Vse vrste antikvarnih
knjig, revij in časopisov
kakor tudi separatnih
»dvojic kupuje Knjižar-
na Janez Dolžan v Ljubli-
jani, Stritarjeva 6. Te-
lefon 44-24. J-134-M

Kupim

Kupim
večje količine dvojne vr-
vice (tiskodržal) v razni-
prezini. - Elektro-Bogatj
Kongresni trg 19. 18133-7

Škrob

Nakup in prodaja
umetniških predmetov, po-
hištvo, slike, drobne pre-
dmete. Umetnost, Kolodvor-
ska ul. 30. 207-1

Kupim gnoj!

Andrej Cekača, Sv. Petra
cesta 16. 18129-7

Višinsko sonce

orig. Hanau (Quarlampe),
kupim. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Hanau«. 18157-7

Leico ali Contax

kupim takoj. Ponudbe s ce-
no in opisom na ogl. odd.
Jutra pod »Leica«. 18174-7

Pohištvo

Samsko sobo
zelo lepo, malo rabljeno,
kompletno, prodam za 3300
lir. Sušeršič, delavnica za
trikotje, Bleisweisova 15 (Fri-
govce, levo dvorišče). 18169-12

Oblacila

Zimsko suknjo
črno, moško, skoraj novo,
za srednje postavno, ugod-
no prodam. - Gradčice
15-III., desno. 18144-13

Prodaj

skoraj nov krznen plašč
»Nutriete. Naslov v vseh
poslovalnicah Jutra. 18137-13

Lokali

Trgovski lokal
komfortno opremljen, vhod
iz 2 ulic, velika skladišča,
v strogem centru, oddam
v njem, eventualno tudi
polovico, za več let. Na-
jmanj primerna. Ponudbe
na ogl. odd. Jutra pod
»Vir dobička«. 18109-19

Kapital

30.000 lir
za posojilo ali odkup po-
trebnosti. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Najboljše
jamstvo«. 17648-16

Posest

Parcela naprodaj
blizu kolodvorja Skofljica,
poleg državne ceste, v iz-
meru 3500 m² po 20 lir. -
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Ugodno 42«. 18130-20

Petino svoje hiše

prodam za pocenji odkup.
Potrebni 30.000 lir. Na-
slov v vseh poslovalnicah
Jutra. 17647-20

Hišo

v strogem centru, trgovsko-
stanovanjsko, prodam za
470.000 lir. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Stro-
gi center«. 18113-20

Parcelo

v bližini mesta prodam po
150 lir za m². Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Za
vilo«. 18117-20

Kompleks

več parcel, zelo ugodno
prodam. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Odobreno«. 18118-20

Parcela

ob Bleisweisovi cesti, 820
kv. m, je napravljen po 350
lir za m². Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Bleiswei-
sova«. 18119-20

Hišo

štiristanovanjsko, komfortno
z lepim vrtom v Šiški, pro-
dam za 750.000 lir. Ponud-
be na ogl. odd. Jutra pod
»Moderni komfort«. 18111-20

FRIGORIFERI

ELETTROAUTOMATICI

Gruppi compressori »FERRET-
TI« Anonima ELTA, TORINO.

Applicazioni complete per ban-
chi bar, gelaterie, celle, armadi
per macellerie, pollerie, salu-
merie. Attrezzature brevettate
per motopescherecci. - Officina
Genova per riparazioni, revli-
sioni.

ALGOR - BOREAL frigoriferi
famiglia. Ultimi modelli, fun-
zionamento perfetto. Capacità
160-200 litri. Motore 1/5 HP.
Dimostrazioni, prospekti!

VIA SAN LUCA, N. 2 - GENOVA - TELEF. 24619

Vilo

zajmodernejšo, luksuzno, s
4500 m² parka, prodam za
2.500.000 lir. Eventualno
odprodam ca. 2000 m² par-
ka za zidavo petnadstropni-
ce. Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Najlepša lega«. 18108-20

Hiša

v centru, dvonadstropna,
trgovski lokal, 21 kom-
fortnih stanovanj, je napro-
daj za 3.500.000 lir. Po-
nudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Visoke obrestje«. 18107-20

Hišo

trinadstropno, s trgovskimi
lokalci, v centru, prodam za
1.500.000 lir. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Kon-
gresne«. 18112-20

Hiša

enonadstropna, s trgovskimi
lokalci, starejša, z obšir-
nim dvoriščem in gospo-
darskimi poslopji, blizu Tr-
novega, je napravlja za 720.000
lir. Možnost zidave še
dveh hiš. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Zelo ugod-
no«. 18114-20

Vilo

za Bežigradom, dvostano-
vanjsko, moderno, 1900 m²
vrt, prodam za 1.400.000
lir. Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Iščična«. 18115-20

Hišo

novo, dvonadstropno, 8 mo-
dernih komfortnih stano-
vanj, z garažo, skoraj v
centru, prodam za 1.400.000
lir. Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod »7% obrestje«. 18106-20

Hišo

trgovsko, v centru, starejšo,
lepa lega, za preizdavo
načrt odobren, prodam za
450.000 lir. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Mo-
dern«. 18105-20

Vilo

enodružinsko, blizu Prul,
lepo vrt, prodam za 290.000
lir. Ponudbe na ogl. odd.
Jutra pod »Kot nalašče«. 18104-20

Kupim

stavbno parcelo hišo ali
posest. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Tudi
dožen«. 18124-20

Manjši travnik

lahko v slabem stanju, ku-
pim takoj. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Ku-
pim takoj travnika«. 18166-20

Hišo

enostanovanjsko, s hlevom
za par konj, tudi v slabem
stanju, kupim takoj. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Nedaleč od mesta«. 18165-20

Kupim

dvo- do tristanovanjsko hišo,
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »200.000«. 18145-20

Sobo odda

Opremljeno sobo
oddam takoj. Ogl. med 10
in 15. uro. Bezurkov,
Mestni trg 17-III., levo. 18126-23

Sobo

blizu remize, z dvema ali
tremi posteljami, s po-
srednim vrtom, z vrtom, so-
uporabo kuhinje, oddam. -
Vodnikova cesta 165-I. 18023-23

Lepo sobo

s souporabo kopalnice tak-
oj oddam boljšemu gos-
podu. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 18120-23

Veliko sončno sobo

oddam takoj. Marmostova
ulica 41. 18121-23

Oddam takoj

v najem dve prazni sobi s
posebnim vzhodom. Parnova
ulica 20. 18103-23

Sobo

za pisarno, eventualno dve
sobi, po možnosti s pred-
sobo, prazno ali opremlje-
no, iščemo za 1. januar.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Blizina pošte«. 18110-19

Opremljeno sobo

lepo, z dvema posteljami,
oddam. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 18101-23

Lepo opremljeno

sobo, čisto, oddam dvema
gospodoma s 1. januarjem.
Cesta Arle Rea 13-50. 18093-23

Opremljeno sobo

v lepi vili oddam s 1. ja-
nuarjem. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 18096-23

Opremljeno sobo

oddam s 1. januarjem. -
Sv. Petra cesta 39-I. 18163-23

Opremljeno sobo

oddam takoj solidni sosa-
novski. Pojasnila: Poljan-
ski nasip 16-III., desno. 18149-23

Opremljeno sobo

lepo, s posebnim vzhodom,
s souporabo kopalnice, s
toplo in mrzlo vodo, od-
dam za takoj boljšemu gos-
podu. Naslov v vseh po-
slovalnicah Jutra. 18142-23

Opremljeno sobo

samsko, išče upokojenec.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »40«. 18140-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom in so-
uporabo kopalnice in klavir-
ja, oddam s 1. ali 15.
januarjem. Streliška ulica
33-III. 18136-23

Stanovanja

Enosob. stanovanje
tudi prazno sobo, iščem. -
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Potrebujem ta-
ko«. 18127-21a

Stanovanje

dvočno, komfortno, v
centru, iščem. Ponudbe na
ogl. odd. Jutra pod »Pla-
čam dobro«. 18160-21a

Marja Golob

Pogreb predrage pokojnice bo v
torek, dne 29. decembra 1942 ob 4.
uri popoldne z žal - kapele sv. Jo-
žefa - na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica bo darovana v
župni cerkvi Marijinega Oznanjenja
v Ljubljani.

Ljubljana, dne 27. decembra 1942.

VILMA, sestra; PAVEL, brat;
Dr. SEMROV FRAN, svak;
FRANJO, MAJČICA, nečaka
in ostalo sorodstvo

PREVODI

IN VLOGE

v italijanski

PISARNA

L. VOLČIČ

Knafjeva 13

Sobe isče

Vzajem sobo
ali kabinet, grem tudi kot
sostanovka s souporabo
kuhinje. Ponudbe na ogl.
odd. Jutra pod »Postena in
zanesljiva 202«. 18132-23a

Hišo

v Rožni dolini, tristan-
ovanjsko, z velikim vrtom,
prodam za 320.000 lir. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Rožna«. 18116-20

Sobo

za pisarno, eventualno dve
sobi, po možnosti s pred-
sobo, prazno ali opremlje-
no, iščemo za 1. januar.
Ponudbe na ogl. odd. Ju-
tra pod »Blizina pošte«. 18110-19

Učiteljica išče sobo

s souporabo kuhinje. Po-
nudbe na ogl. odd. Jutra
pod »Tako«. 18158-23a

Belega orjaka

plemenjaka, kupi zadržana
Bregar, Gerbičeva ul. 57,
Kolezija. 18094-27

Izgubljeno

Izgubila sem očala
v s